

Butlletí del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar

La parada de Sesmond

**Arxius i documents
a la comarca de la selva**

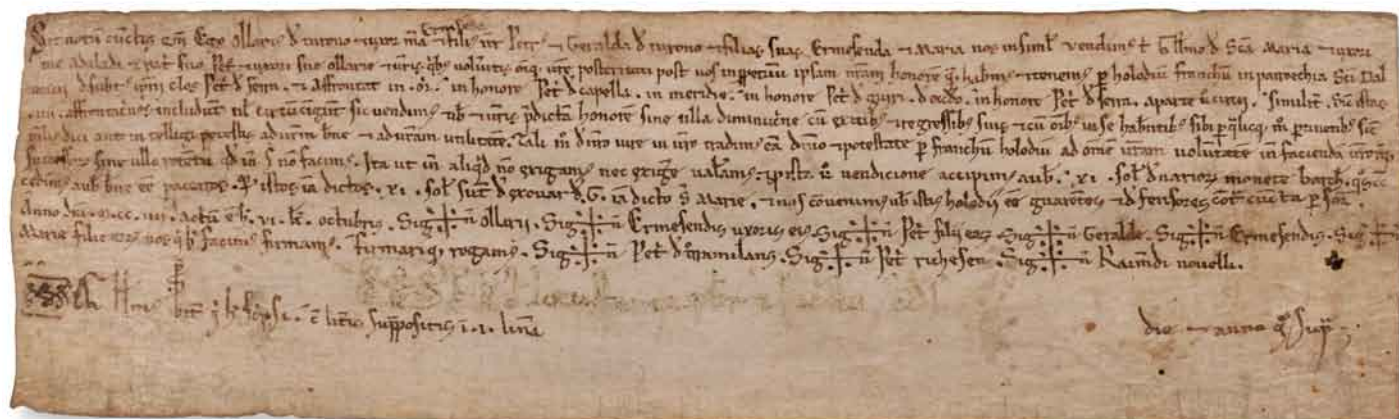
Joaquim Carreras Barnés
Director de l'Arxiu Comarcal de la Selva

La protecció del patrimoni i l'accés a la informació són dues característiques indissociables de les societats democràtiques o, si més no, de les que ho volen ser. Són alhora dues de les principals funcions que s'espera de l'activitat arxivística i de gestió dels documents. No és estrany, doncs, que l'adveniment i la consolidació de la democràcia en el nostre entorn, ara fa poc més de trenta anys, hagi anat acompanyat també d'una expansió considerable de l'atenció als arxius i als documents. Som lluny d'aconseguir uns nivells òptims, perquè es ve d'on es ve, però també es pot dir que s'ha avançat de manera considerable.

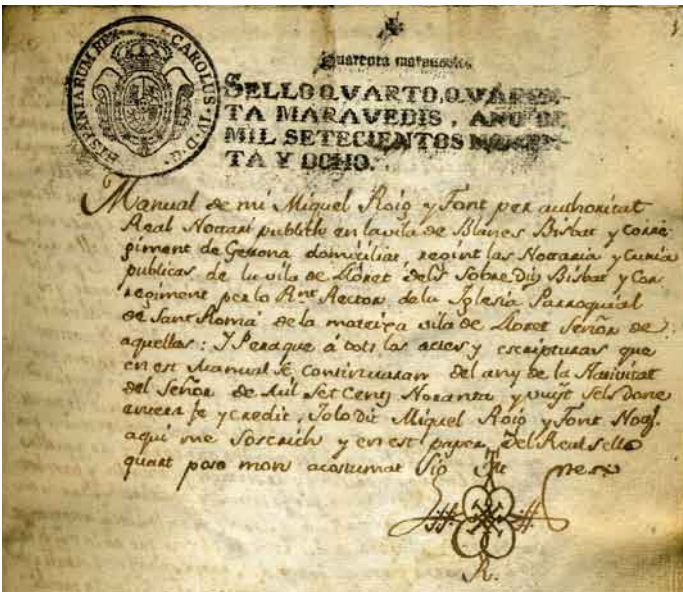
A la comarca de la Selva, abans de 1983 no es disposava de cap servei d'arxiu en funcionament. Això no vol dir que els documents no existissin, però el cert és que ningú no se n'ocupava explícitament. Es va donar el cas, per exemple, que la documentació anterior al 1800 del districte notarial de Santa Coloma, durant la Guerra Civil, es va evacuar a Viladrau. Posteriorment es va traslladar a Barcelona i finalment, als anys 50, es va retornar a les terres gironines, però no d'on havia sortit sinó a la ciutat de Girona, a l'Arxiu Històric Provincial. Des de 1983, amb la inauguració de l'aleshores Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners, es va començar a omplir un buit fins llavors existent i un dels primers fons d'arxiu que hi van ingressar foren els protocols notarians d'ençà de 1800, inclosos també, òbviament, els de Lloret de Mar.

El que a 1983 se'n va dir Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners, l'any 2005 va passar a denominar-se Arxiu Comarcal de la Selva (ACSE) tot assumint el nom de la comarca, nom que a les primeries dels anys vuitanta no existia de forma oficial. L'ACSE és un arxiu que forma part de la Xarxa d'Arxius Comarcals de la Generalitat Catalunya, situats en les capitals de comarca. El seu funcionament es regula mitjançant un conveni a tres parts entre l'ajuntament cap de comarca, el Consell Comarcal i del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. La titularitat, però, resta en mans de la Generalitat. Dóna servei a diverses administracions d'àmbit comarcal, entre les quals destaquen les oficines comarcals de la Generalitat, el Consell Comarcal, el jutjats, les notaries del districte, el registre de la propietat, centres d'ensenyament, entre altres. Dóna servei també a l'ajuntament cap de comarca i, per tant, en el cas de la Selva, l'ACSE exerceix també com a arxiu municipal de Santa Coloma de Farners. Així doncs, l'ACSE actua en l'àmbit comarcal en l'administració i les institucions que tenen un abast comarcal i en la documentació municipal de Santa Coloma.

D'acord amb la normativa vigent en matèria d'arxius, la Llei 10/2001 d'arxius i documents, els arxius comarcals poden donar servei també als ajuntaments de la comarca amb menys de 10.000 habitants i, en el cas de l'ACSE, s'ha aollit mitjançant conveni la documentació dels municipis de

Pergamí del mas Recasens de Salitja de 1204 (Fons Prat). El document més antic dipositat a l'Arxiu Comarcal de la Selva.

Encapçalament del Manual de protocols notarial (les còpies de les escriptures que custodien el notari) (1797-1800) del notari de Lloret, Miquel Roig i Font, el primer de la Notaria de Lloret dels conservats consecutivament a l'ACSE.

Vidreres, Osor, Massanes, Breda i Riudarenes. Així mateix, l'ACSE acull tota la documentació procedent d'entitats, empreses o particulars que lliurement i desinteressadament la hi vulguin cedir. Això ha possibilitat la recepció d'uns quants fons documentals familiars i patrimonials de la comarca, entre els quals hi ha el que conserva el document més antic existent a l'Arxiu, un pergami del mas Recasens de Salitja de 1204.

Paral·lelament a l'existència de l'ACSE, a la comarca de la Selva s'han anat creant en diversos municipis serveis d'arxiu municipal. De fet, la normativa obliga els municipis de més de 10.000 habitants a disposar d'aquest servei. En la nostra comarca, dos dels tres dels municipis que superen aquesta xifra, Lloret de Mar i Blanes, disposen des de fa anys del servei d'arxiu municipal perfectament consolidat, amb instal·lacions i equips humans al capdavant, del tot raonables i amb els fons documentals inventariats i accessibles als usuaris. Singularment, el municipi de Lloret és pioner a la comarca en l'aplicació integral del concepte de gestió documental i arxiu en tot el cicle de vida dels documents, concepte que comporta un control i tractament arxivístic dels documents des que arriben o es produeixen a la institució fins que esdevenen històrics, essent un exemple no tan sols per als municipis de la comarca sinó pels de la resta del país. El tercer municipi és el ja citat de Santa Coloma.

En un segon nivell hi ha diversos municipis de la comarca que sense tenir la obligatorietat que exigeix la normativa, han posat en funcionament el servei d'arxiu municipal tot contractant una persona al capdavant. És el cas de Sils (capdavanter en aquesta iniciativa), Anglès, Arbúcies, Caldes de Malavella, Hostalric, Maçanet de la Selva i Tossa de Mar. En tots aquests casos una persona atén el servei a temps complet o a temps parcial. És encomiable l'esforç

que fan aquests municipis, però a voltes la tasca d'arxiver és compartida amb la de tècnic de cultura i se n'acaba ressentint el servei d'arxiu.

Finalment, hi ha una sèrie de municipis que si bé disposen d'unes, a voltes, precàries instal·lacions per a dipositar la documentació, no tenen al capdavant cap persona que en tingui cura. Això no vol dir que la documentació estigui de qualsevol manera, però en tot cas es fa difícil controlar-la i consultar-la. En aquest sentit des de l'ACSE, seguint un dels punts que marca normativa arxivística citada, impulsa accions que permetin un tractament adequat a la documentació municipal. Aquesta iniciativa s'ha traduït en la posada en funcionament del PLA_DOC_SELVA, un pla que cerca intervenir en la documentació, preferentment administrativa, d'ajuntaments que ho sol·licitin, a fi i efecte de facilitar-ne el control i la recerca.

Al marge de la documentació de les administracions, a la comarca de la Selva es conserven ingents quantitats de documents en mans privades. No està de més recordar que, segons la normativa vigent en matèria de patrimoni cultural, la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, el documents privats de més de quaranta anys ja formen part del patrimoni cultural català. Això no vol dir que hi hagi l'obligació de dipositar-los tots als arxius, però sí que cal prestar especial atenció al destí de la documentació d'entitats, empreses, famílies o persones que per ignorància o deixadesa malmeten documents que poden tenir especial rellevància per als estudis comarcals.

Tots sabem que la història d'un determinat indret no s'ha d'escriure només amb el que diuen els documents oficials o els procedents de l'Administració. El coneixement del passat s'enriqueix notablement amb l'aportació de les recerques que es puguin fer en altres tipus de fons, i en aquest sentit els documents d'origen privat hi tenen molt a dir. És cert que els arxius municipals més actius i l'Arxiu Comarcal han pogut localitzar i ingressar importants quantitats de documentació «no oficial», però encara queda molt de camí per recórrer, sobretot en una comarca com la selvatana, plena de patrimonis rurals amb molta solera, moltes empreses i negocis (amb especial rellevància darrerament, del sector turístic) i moltíssimes entitats i associacions que en un moment donat no saben què fer dels seus papers, no els donen cap valor i per desgràcia poden acabar en un contenidor. És obligació, doncs, de tots els actors que intervenim en la gestió, conservació i ús del patrimoni documental (regidors de cultura, arxivers i usuaris d'arxius) que es facin les polítiques, les campanyes i les accions que han de permetre l'enriquiment d'aquest insubstituïble patrimoni comú. ■

Fe d'errates. Al núm. 8 del butlletí Sesmond es va publicar l'article "Els Saragossa i la vinya de sa Boadella" sense que aparegués el nom del seu autor: Agustí M. Vilà i Galí. Disculpeu les possibles molèsties.

Accés als documents

Les dades generals de l'any 2009 presenten unes certes diferències que caldria analitzar al detall per tal d'entendre les causes que han originat els increments de consultes, d'usuaris i de préstecs, en alguns casos; i les davallades, en altres.

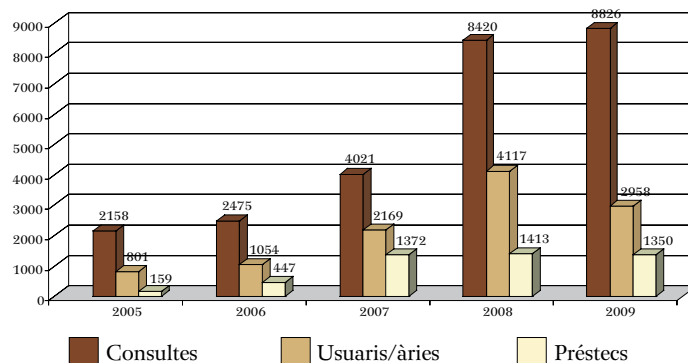
Les consultes

Tot i que globalment el nombre de consultes ha experimentat un increment del 4,8% (es passa de 8.420 a 8.826), cal fer constar que l'augment més important s'ha produït en les consultes presencials (que creixen un 17,8%, i passen de 1.406 a 1.656) i a les consultes virtuals (que s'incrementen un 38,4%, i passen de 2.101 a 2.908). En canvi, les consultes administratives han disminuït sensiblement, amb un descens del 13,2% (que passen de 4.913 a 4.262). Probablement, els motius de la davallada de les consultes de caràcter intern podrien estar relacionats amb la crisi econòmica que ha paralytitzat nombroses actuacions impulsades per la ciutadania i, en conseqüència, també ha paralytitzat la consulta d'expedients vinculats amb les esmentades obres o activitats.

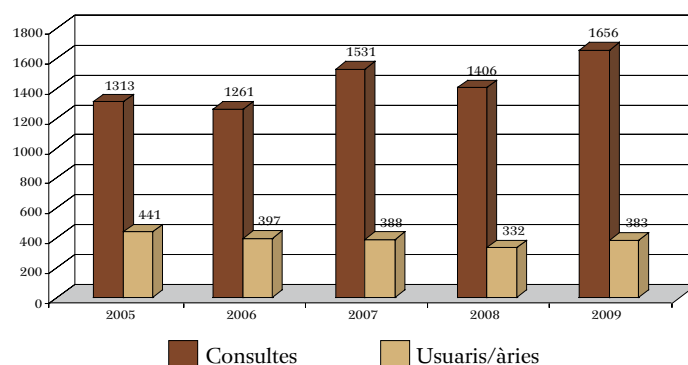
Els usuaris

Malgrat que s'hagi produït un augment important en les consultes, cal destacar la notable reducció que hi ha hagut en el nombre d'usuaris que, en relació a l'any 2008, ha disminuït un 28,1% (es passa de 4.117 a 2.958). Però, com en el cas anterior, la davallada més important es va produir específicament en els usuaris interns, que van baixar un 42,1% (de 3.507 a 2.029); mentre que en els usuaris presencials es va produir un increment del 15,3% (es va passar de 332 a 383), igual que en els usuaris virtuals, que augmentaren un 96,4% (de 278 a 546). Sens dubte, la forta davallada en el nombre d'usuaris interns també caldria relacionar-la amb la paralytització provocada per la crisi econòmica.

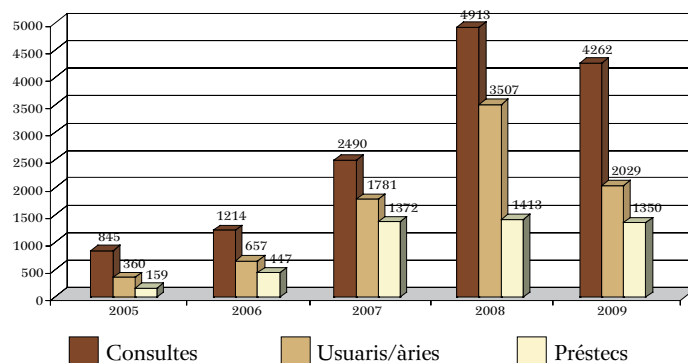
Total consultes i usuaris/àries 2005-2009

Consultes i usuaris/àries particulars presencials 2005-2009

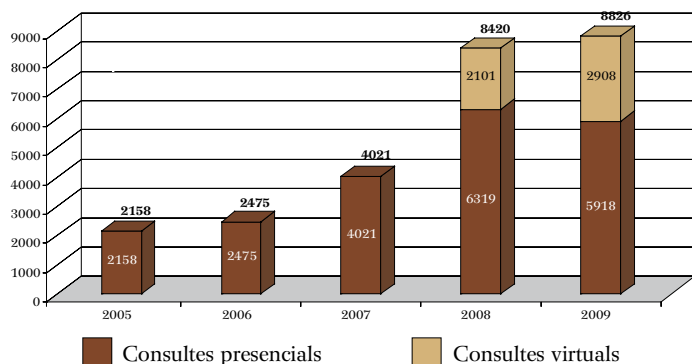
Consultes, usuaris/àries i préstecs administratius 2005-2009

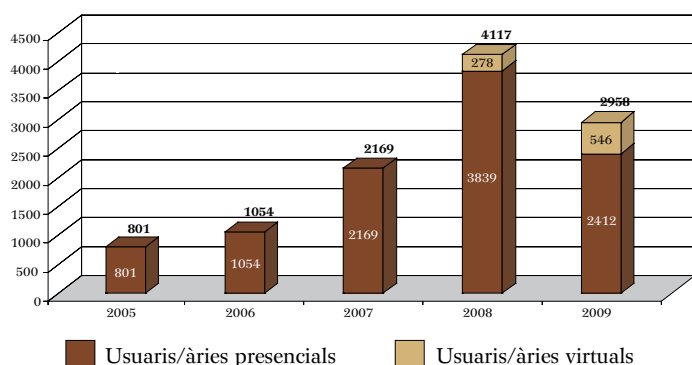
Consultes i usuaris/àries en el període 2005-2009

Any	Particulars				Administratives			Total	
	Virtuals		Presencials		Usuaris	Consultes	Préstecs	Usuaris	Consultes
	Usuaris	Consultes	Usuaris	Consultes					
2005			441	1.313	360	845	159	801	2.158
2006			397	1.261	657	1.214	447	1.054	2.475
2007			388	1.531	1.781	2.490	1.372	2.169	4.021
2008	278	2.101	332	1.406	3.507	4.913	1.413	4.117	8.420
2009	546	2.908	383	1.656	2.029	4.262	1.350	2.958	8.826
Total	824	5.009	1.941	7.167	8.334	13.724	4.741	11.099	25.900

Total consultes 2005-2009

Total usuaris usuàries 2005-2009

Els préstecs

Evidentment, les davallades en el nombre de consultes internes i en el nombre d'usuaris interns havia de comportar una reducció del nombre de préstecs administratius i, efectivament, en relació a les dades de l'any 2008 s'ha produït una reducció del 4,4% en els préstecs, que van passar de 1.413 a 1.350.

L'Arxiu en línia

D'altra banda, volem constatar l'èxit que ha tingut l'"Arxiu en línia". Aquest servei es va posar en marxa a finals de l'any 2008, amb un important nombre de visites virtuals efectuades per la ciutadania mitjançant Internet. Des d'aleshores, hem posat a disposició pública, en el web de l'Ajuntament de Lloret de Mar (www.lloret.cat), llibres del padró municipal d'habitants fins a l'any 1901, documentació de l'antiga Universitat de Lloret i premsa publicada a la nostra població, tot plegat prèviament digitalitzat. Cal tenir present, però, que durant els primers mesos de funcionament del servei la quantitat de visites que va rebre fou molt elevada, pel ressò que en feren els mitjans de comunicació. Durant l'any 2009 el nombre de visites va anar baixant fins a arribar a uns nivells de relativa estabilitat, en els quals es mou actualment. En tot cas, considerem que tant les consultes virtuals com les presencials han d'ésser tingudes en compte en les estadístiques de consultes, essent com són dues formes funcionals i complementàries d'accés per part de la ciutadania a la documentació del Servei d'Arxiu Municipal.

Els ingressos documentals

Les transferències administratives

Durant l'exercici de l'any 2009 s'ha produït un descens significatiu dels ingressos documentals que provenen de les transferències administratives i s'ha passat dels 161,60 m.l. de l'any 2008, als 125,10 m.l. de l'any 2009, la qual cosa representa un descens del 22,59%.

És difícil precisar quines són les causes d'aquesta davallada, però es podria apuntar com una raó decisiva el fet que durant l'any 2009 els Serveis a la Persona i els Serveis de Seguretat Ciutadana no hagin fet cap transferència. D'altra banda, també es podria considerar com a motiu afegit la implantació progressiva dels suports documentals derivats

Transferències administratives 2009

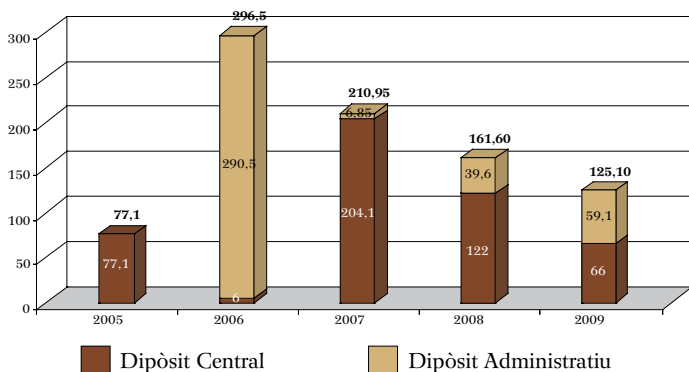
Àrea	Metres lineals	Metres lineals	%
000 ALCALDIA		0,1	0
100 SERVEIS GENERALS			
111 Serveis Jurídics / Unitat Jurídica	7,2		
112 Serveis Jurídics / Via Pública	0		
130 Organització i Recursos Humans	3		
140 Arxiu	24,7	36,6	29
150 Informàtica	0		
160 Oficina Informació i Atenció Ciutadana	0,6		
170 Territori	0		
180 Participació Ciutadana i TICS	1,1		
200 SERVEIS ECONÒMICS			
210 Gestió i Inspecció Tributària	9,2	28,3	23
220 Comptabilitat	12,7		
230 Tresoreria i Recaptació Executiva	6,4		
300 SERVEIS D'URBANISME			
310 Planificació i Gestió Urbanística	10,6	49,3	39
320 Obres	35,9		
330 Disciplina Urbanística	2,8		
400 SERVEIS A LA PERSONA			
410 Benestar i Família	0		
420 Esports	0,3		
430 Educació	0	0,8	1
440 Joventut	0		
450 Cultura	0,5		
460 Biblioteca	0		
470 Casal del Jubilat	0		
500 SERVEI DE SEGURETAT CIUTADANA			
510 Policia Local	0	0	0
520 Protecció Civil	0		
600 SERVEIS TURÍSTICS I DE PROMOCIÓ			
610 Turisme	0,2	0,2	0
620 Comerç i Promoció	0		
621 OMIC	0		
700 SERVEIS PÚBLICS I MEDI AMBIENT			
710 Medi Ambient i Mobilitat	0,2		
720 Activitats Mediambientals	6,3	9,8	8
730 Obra Pública i Serveis de Manteniment	3,3		
740 Cicle de l'Aigua	0		
TOTAL		125,1	100

de l'aplicació a l'Administració local de les noves tecnologies de la informació. En aquest sentit, el desplegament progressiu de la llei 11/2007 d'administració electrònica haurà d'afectar totes les passes dels diferents procediments administratius i, entre elles, també la transferència a l'Arxiu de la documentació, tant en paper com en nous formats electrònics.

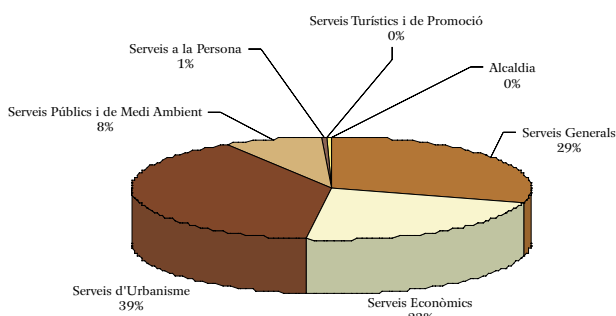
L'anàlisi de les xifres segons els serveis i les seccions ofereix un panorama força diferent del que teníem l'exercici anterior: si l'any 2008 els percentatges principals es repartien entre Serveis Generals, Serveis Econòmics, Obres i Urbanisme i Seguretat Ciutadana (el 20 i el 25 per cent del total de metres lineals transferits per a cada servei) de manera força equilibrada, aquest any 2009 el pes representat pels serveis d'Urbanisme i de Serveis Públics i Mediambient ha augmentat considerablement: entre tots dos sumen gairebé un cinquanta per cent del total (39% Urbanisme i 8% Serveis Públics), apropant-se d'aquesta manera els percentatges de l'exercici 2007. Serveis Generals augmenta també lleugerament fins al 30%. Mentrestant, Serveis Econòmics presenta els mateixos números del 2008, al voltant del 20-25% del total.

Quant al volum de nous registres incorporats a l'inventari general, la xifra ha pujat de 123.000 a 31/12/2008 fins a gairebé 135.000 a 31/12/2009 (en concret, 134.948). Això vol dir un increment de 12.000 registres, dels quals 10.000 corresponen a transferències administratives i 2.000 a ingressos extraordinaris. Els 12.000 nous registres representen un augment aproximat del 10% sobre l'inventari general, però també un descens del 7% respecte als 13.000 registres que es van incorporar durant l'exercici 2008.

Transferències administratives (en ml)

Transferències administratives 2009

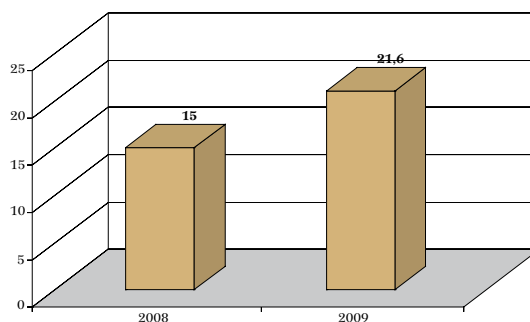

Avaluació i eliminació de documents

D'acord amb allò que estableix la Llei d'arxius i documents 10/2001 i en compliment d'allò que dicten els diferents decrets i ordres de la Generalitat, aquest Servei d'Arxiu ha continuat amb la seva tasca d'avaluació i tria documental. És per això que durant l'any 2009 s'han elaborat set propostes (conformes amb les Taules d'Avaluació Documental) per tal de poder eliminar determinada documentació que ja havia exhaurit la seva vigència administrativa i que estava mancada d'interès històric.

Així, si l'any 2008 es varen destruir 15 m.l. de documentació, aquest darrer any se'n van eliminar 21,6, dels quals 14,7 procedien de la biblioteca administrativa de l'Arxiu, mentre que la resta es tractava de duplicats de projectes procedents de les seccions d'Obres, d'Activitats Mediambientals, i d'Obra Pública i Serveis Públics de Manteniment.

Metres lineals eliminats

Els ingressos extraordinaris

L'any 2009 ha estat sens dubte el de l'acte de cessió del fons Martínez-Passapera. Tot i que la documentació ha anat ingressant al Servei d'Arxiu durant els últims anys, l'emotiu acte, esdevingut a l'octubre, va deixar paleses la forta vinculació de la família Martínez i Planas amb la vila de Lloret i la gran importància del fons documental per entendre i estudiar la història i el passat del municipi des del segle XVII fins als nostres dies.

Però un ingrés documental no es pot valorar mai solament pel volum. A vegades, un sol document pot ser tan interessant i pot aportar tant a la memòria col·lectiva com tot un fons.

També és interessant constatar l'entrada creixent de documents en formats audiovisuals. Les pel·lícules i filmacions domèstiques constitueixen un autèntic jaciment viu del passat que tenen la facultat d'apropar-nos amb més intensitat a la història recent que no pas els documents sobre paper.

En total, durant l'exercici 2009 s'han ingressat 28 donacions o cessions documentals extraordinàries, amb la qual cosa es manté pràcticament la mateixa xifra de l'exercici anterior.

- Sra. Cristina AGUSTÍ i PASTOR. Dues capsas amb documentació i fotografies de la família Agustí i Pastor (1890-1975 circa).
- AJUNTAMENT DE LLAGOSTERA. Tres plànols amb planta i perfils topogràfics de la zona sud-oest de la riera de Montbarbat

- i urbanització Garbí (1968). Donació feta pel consistori a través del regidor Josep Aliu.
- Sr. Joan ANDRÉS i BARELLA. Set caps amb negatius fotogràfics sobre placa de vidre de diverses temàtiques corresponent al fons XifraBeneito (1915 *circa*).
 - Sr. Salvador AUSTRICH i OLIVERAS. Quadern de rotació escolar escolar, del mestre Pau (1966).
 - Sra. Mariló BAEZA i BANCELLS. Opuscle amb mapa de carrers de Lloret (1995 *circa*); pel·lícula del Ball de Plaça (1973).
 - Família BORDALLO i CIURÓ. Esbrossany de text inèdit fotocopiats sobre la vida a Lloret a principis del segle XX, obra de Joaquim Ciuró i Gabarró (1994); col·lecció d'imatges en suport targeta postal amb vistes turístiques de Lloret: passeig Verdaguier, restaurant La Campana de Pedro, platja gran i vista nocturna (1960-1970 *circa*).
 - Sra. Montserrat CASTELLÀ de TALLADA. Fotocòpia de lletra del papa Pius V a Jaume Pla i Bernat Soliva, canonges de la seu de Girona, sobre Antoni Pla, clergue beneficiat porcioner de Santa Maria de Vilabertran (1609).
 - Sra. Maria Assumpció COMAS i MORÉ. Àlbums i caps amb negatius i positius fotogràfics (1994-2005); col·lecció de pel·lícules de viatges rodades pel Sr. Comas, pare de la donant (1954-1983); documentació sobre la campanya "Lloret. Sí a l'Estatut" (2006); documentació diversa sobre el concurs "Lloret, el meu poble" (1988-2002); diversos exemplars de revistes locals (1999-2000).
 - Sr. Joaquim DABAN i MASSANA. Nous exemplars de la revista *L'Avenç* (2008-2009).
 - Sr. Josep DELEMUS i BATLLOSERÀ. Opuscle programa de mà de recital de sardanes ofert a Lloret per la Cobla Laietana (1985).
 - Sr. Jaume FARRÉS i CANALETAS. Memòria municipal redactada pel mateix donant i enquadernada en tretze volums (2000).
 - Sr. Joan Josep GIL i MORETONES. Diversos exemplars de la revista *La Estafeta Literaria* (1953-1970).
 - Sr. Isidor LLORCA. Guió de la sèrie de televisió *Mar d'àguiles* o *La ratjada* redactat per Manel Bonany / Dos volums: episodi 1, versió 1 i episodi 2, versió 1 (2005 *circa*).
 - Sra. Pilar LLOVERAS. Opuscle del 40è aniversari del Casal de l'Obrera (1991).
 - Família MARTÍNEZ i PLANAS. Recull de segells i paper timbrat (1790 *circa*-1957); dues capsetes amb negatius fotogràfics d'imatges relacionades amb farmàcia en suport placa de vidre (1910 *circa*). Cessió pública del fons Martínez-Passapera.
 - Sr. Santi MORET i ABRIL. Calendari il·lustrat amb fotografies del donant (2009).
 - OBRERIA DE SANTA CRISTINA. Col·lecció de negatius fotogràfics sobre placa de vidre presos per Emili Martínez i Passapera amb vistes de l'ermita i la platja de Santa Cristina (1900-1935 *circa*).
 - Sra. Genisa PLANA i PUJOL. Fotocòpia de poesies sobre Lloret de l'escriptor arbucienc Rafael Vilà i Barnils extretes del llibre *Terregada d'alzina* (1983).
 - Sra. Francesca RIERA i DALMAU, vídua de TOSES. Positiu fotogràfic en blanc i negre amb cotxe americà i noia al passeig Verdaguier, bar La Nau (1955 *circa*). Imatge donada a través de Mercè Torrellas.
 - Sr. Josep RIBERA i CARDONA. Poesies manuscrites de Frederic de Planella (1936-1975); opuscles diversos sobre Lloret (1990).
 - Sra. Maria Josep RODRÍGUEZ i PARÉS. Fotocòpia de diversos documents relatius a l'activitat municipal (1954-1960).
 - ROGÉS LLIBRES de Mataró. Opuscle recordatori de la vestició de sor Maria Neus Sauleda i Roca de la congregació de la Immaculada Concepció (1942).
 - Sra. Elsa ROS i RAMOS de DUVERGER. Fotòcopies de premsa, articles i informació biogràfica sobre Antonio Ramos González, pare de la segona esposa de Germinal Ros, Aurora Ramos (1960 *circa*-2009).
 - Sr. Sebastià RUSCALLEDA i GALLART. Esbrossany, informació recollida i proves per als llibres sobre Francesc Camprodon i l'òpera Marina i sobre l'estada de Joaquín Sorolla a Santa Cristina (1995-2008).
 - Sr. Joan SALA i LLOBERAS. Exemplar original del reglament de la Societat *La Tranyina* o *La Teranyina* de Lloret (1924).
 - Sr. Josep VELIS i AUSTRICH. Col·lecció d'opuscles comercials diversos i mapes de carrer de Lloret (1971-1995).
 - Sr. Agustí Maria VILÀ i GALÍ: *Full Parroquial* (2008-2009).

Tractament i protecció del patrimoni documental

Tractament i descripció del fons d'imatges d'Emili Martínez Passapera

Per tal de poder descriure detalladament tot aquest fons, l'any passat es van realitzar tot un seguit de treballs previs que van consistir en netejar les plaques de vidre, col·locar-les en caps adequades de conservació permanent, ensobrar cadascuna de les plaques de forma individualitzada, numerar-les i, finalment, es va procedir a la digitalització de totes les fotografies. Malauradament, però, no es disposava de cap instrument de descripció que ens permetés accedir amb eficiència i eficàcia a les imatges fotogràfiques i per això es va iniciar el projecte de descripció del fons d'imatges d'Emili Martínez.

El fons està format per 114 caps que sumen un total de 3.318 imatges en plaques de vidre (2.241), cel·lulosa (723) i paper (354) i que recullen imatges històriques de Lloret d'entre 1910 i 1940. Per tal d'aconseguir la correcta descripció d'aquesta documentació i per poder elaborar l'inventari corresponent, es va redactar un minuciós projecte que va permetre'ns acollir-nos a les subvencions que atorga la Subdirecció General d'Arxius per a l'elaboració d'instruments de descripció de fons documentals que formin part del patrimoni documental de Catalunya. Així, a partir

Les plaques de vidre del fons d'imatges Martínez-Passapera estan instal·lades i etiquetades en caps especials per tal d'assegurar-ne la correcta conservació.

Autor: JDM

d'un treball pacient i acurat realitzat per la tècnica Mercè Torrellas, i amb l'ajuda del grup Amics de l'Arxiu, s'ha classificat i descrit aquesta documentació i s'ha elaborat una fitxa descriptiva de cadascuna d'aquestes imatges. Aquesta fitxa catalogràfica, elaborada amb el programa File Maker 8, segueix les pautes marcades per la norma internacional ISAD-G, i per la normativa catalana NODAC, i permet recollir les dades referides a l'àrea d'identificació, de localització, de contingut, continent, de reproducció, i permet visualitzar la imatge descrita a baixa resolució.

Aquest fons d'imatges, atesa la varietat temàtica i atès que abraça un ampli ventall cronològic, cal considerar-lo de gran interès per al nostre municipi; i per això, cal assegurar-ne l'adequada conservació i cal procurar fer-lo accessible a la ciutadania i als investigadors que vulguin consultar-lo. Confiam que, ben aviat, tota aquesta informació podrà ser consultada a través del web de l'Arxiu.

Tractament i descripció del fons d'imatges Josep Vilà

Si l'any passat es va procedir a classificar i descriure la documentació en suport paper que formava part del fons personal de Josep Vilà, aquest any s'ha dut a terme la descripció de cadascuna de les 1.490 imatges digitalitzades que integren aquest mateix fons. Enguany, ha estat la tècnica Mercè Torrellas i Buixeda l'encarregada de descriure-les i d'introduir la informació en una fitxa catalogràfica elaborada amb el programa File Maker 8 i, de la mateixa manera que amb el fons d'imatges d'Emili Martínez, la fitxa descriptiva s'ha confeccionat d'acord amb les directrius marcades per les normes ISAD-G, i la NODAC.

Josep Vilà i Prats fou un personatge excèntric, industrial del suro, lliurepensador, anticlerical, defensor de l'escola moderna... que va exercir de fotògraf entre 1900 i 1930. La descripció d'aquest fons i l'inventari corresponent, com en el cas del fons anterior, podeu consultar-los en el web de l'Arxiu.

Migració d'imatges digitals

Un dels principals problemes que planteja la documentació electrònica és l'atenció constant que requereix per tal d'evitar que pugui quedar obsoleta a causa dels avenços continuats de les noves tecnologies de la informació: canvis en els maquinaris, en els programaris, en els tipus de suports... És per això que enguany s'ha optat per migrar el format dels fitxers electrònics que es van obtenir entre els anys 1996 i 2001 relacionats amb la digitalització dels capbreus de la catedral de Girona, dels llibres sacramentals de la parròquia de Sant Romà de Lloret i del llibre de còpies del capità Antoni Vilà i Balmanya (que fou donat pel Sr. Agustí M. Vilà i Galí). En aquells moments, el procés de digitalització d'aquesta documentació es va encarregar a l'empresa PROCO (avui desapareguda), que va proporcionar-nos els fitxers digitals a través d'un programari tancat anomenat Minifile. Però, actualment, els canvis en els sistemes operatius i els canvis de programaris no ens permetien la consulta d'aquests fitxers i, per tant, es va encarregar a l'empresa DINSER que procedís a extreure els fitxers d'aquesta aplicació i que els migrés a un format obert i més estandarditzat com és el PDF, d'Acrobat.

Actualment, doncs, es pot consultar en format PDF la següent documentació:

- Fons Vilà. Llibre de còpies del capità Antoni Vilà Balmanya.
- Fons Pabordia del mes de Novembre. Capbreu de Lloret (1317); capbreu d'Estanyol i altres (1314-1603); capbreu de Lloret (1373-1603); capbreu de Lloret (1603-1604).
- Fons parròquia de Sant Romà de Lloret de Mar. Registres de baptismes: primer llibre (1553-1565); segon llibre (1574-1592); Tercer llibre (1784-1804); quart llibre (1845-1862). Registre de matrimonis (1811-1822). Consueta del rector Rovira (1720).

Digitalització de documents

Aquest any s'ha procedit a digitalitzar els padrons d'habitants dels anys 1873, 1885, 1887, 1889, 1894, 1880, 1898 i 1900 (unes 2.000 pàgines); els llibres d'actes dels plens municipals d'entre els anys 1967 a 1982 (amb unes 2.500 pàgines); i diferents plaques de vidre que havien estat ingressades recentment que formen part dels fons d'imatges d'Emili Martínez i del fons Xifre-Beneito (unes 500 plaques). A partir d'aquest procés de digitalització és previst que aquests fitxers electrònics puguin penjar-se a Internet i, així, no només s'aconseguirà una major difusió dels fons, sinó que també es permetrà a l'usuari una major facilitat en la consulta, atès que podran accedir a la informació durant les vint-i-quatre hores del dia i els 365 dies de l'any. En contrapartida, s'aconsegueix una major preservació dels suports originals atès que no pateixen la manipulació contínua dels usuaris i investigadors.

Enguany, els treballs de digitalització s'han encarregat a l'empresa DINSER que els ha realitzat a les mateixes dependències de l'Arxiu Municipal. D'aquesta manera, com que la documentació no surt de l'edifici s'eviten els riscos innecessaris que comporten els trasllats: pèrdues, trencaments, deteriorament... Després de la captura de les imatges, l'empresa ha efectuat un procés de treball que els ha permès aconseguir una imatge digital en format TIFF i en format PDF.

Activitats de difusió

Propostes didàctiques i educatives

Com ja és habitual, els alumnes de 1r d'ESO de l'Institut Coll i Rodés van visitar les instal·lacions del Servei d'Arxiu Municipal. Enguany ho van fer els dies 9, 10 i 11 de juny i

Entre els dies 9, 10 i 11 de juny visitaren les instal·lacions del Servei d'Arxiu Municipal els alumnes de 1r d'ESO de l'institut Coll i Rodés.

Autor: JDM

durant aquests tres dies (que coincidien amb la celebració del Dia Internacional dels Arxius) van passar per les nostres dependències uns 150 alumnes d'entre 12 i 14 anys. A la visita se'ls van ensenyar les diferents dependències de l'Arxiu i se'ls va explicar quines eren les tasques i les funcions que es desenvolupaven a l'Arxiu. També se'ls van passar un seguit d'imatges històriques que havien de treballar per tal d'identificar-les correctament i se'ls van mostrar diferents tipus de suports documentals que es custodien als arxius. Finalment, a partir d'uns breus exercicis, se'ls iniciava en la investigació i la recerca històrica.

Dia Internacional dels Arxius

Amb motiu de la celebració del Dia Internacional dels Arxius –9 de juny–, vam organitzar unes jornades de portes obertes durant el dimarts 9 de juny, el dimecres 10 de juny i el dissabte, 13 de juny. Així, a través de diferents visites guiades es donava a conèixer al conjunt de la ciutadania quina és la funció primordial dels arxius a la nostra societat i, alhora, es sensibilitzava la població de la importància que té el patrimoni documental a l'hora de fer recerca històrica o de reclamar drets davant dels tribunals.

Als assistents se'ls explicaren les funcions dels arxius, se'ls van ensenyar diferents suports documentals que es conserven, se'ls indicaren les tècniques de descripció i catalogació que s'utilitzen, els sistemes de localització de la documentació, les eines informàtiques que ens donen suport i també se'ls mostraren les dependències i el mobiliari especial que es requereix per a conservar adequadament tota la documentació.

Cartell per a la difusió d'activitats amb motiu del Dia Internacional dels Arxius.

Exposició temporal sobre els 30 anys d'ajuntaments democràtics

Amb motiu de la commemoració dels 30 anys d'ajuntaments democràtics vam decidir muntar una petita mostra expositiva a les vitrines de l'entrada de l'edifici central de l'Arxiu, ubicat al c. Josep Lluhí, 24. A través d'aquesta exposició, titulada "30 anys d'ajuntaments democràtics: mostra dels programes electorals i de les paperetes de diferents partits polítics", el visitant podia il·lustrar-se sobre com havia

evolucionat el material gràfic des de les primeres eleccions municipals de l'any 1979 i també resultava interessant observar com havien canviat els missatges utilitzats a les diferents campanyes, quins eren els interessos predominants apuntats en els diferents programes electorals i quines persones van formar part de les diferents candidatures.

Imatge d'una de les vitrines de l'exposició "30 anys d'ajuntaments democràtics".

Autor: JDM

Acte de cessió i exposició temporal sobre el fons documental Martínez-Passapera

Un cop organitzada i descrita tota la documentació que conforma el fons patrimonial de la família Martínez-Passapera, calia formalitzar la cessió del fons i, així mateix, donar-lo a conèixer al conjunt de la ciutadania. Amb aquesta doble intenció es va programar, pel dia 7 d'octubre, i a la sala d'exposicions de l'Antic Sindicat, l'acte públic de cessió del fons documental, amb l'assistència dels germans Martínez-Planas (Jordi, Antoni i Albert) i, a continuació, la inauguració de l'exposició "L'arxiu de la família Martínez-Passapera. Història d'una nissaga farmacèutica a través dels documents", que es va poder visitar fins al dia 30 d'octubre.

L'acte el va obrir el regidor del Servei d'Arxiu Municipal, Sr. Ignasi Riera, que va destacar la importància d'aquesta cessió documental per al coneixement, la conservació i la difusió de la nostra història local. A continuació, els germans Martínez-Planas signaren el document de cessió i, tot seguit, la regidora de cultura, Sra. M. Antònia Batlle, va prendre la paraula per tal d'agrair a la família el seu gest i per comentar quin era el contingut de l'exposició. Posteriorment, el Sr. Jordi Martínez, en nom de la família, va explicar els motius pels quals havien decidit que tota aquella documentació fos custodiada i conservada a l'Arxiu Municipal i va apuntar algunes anècdotes familiars. Finalment, l'alcalde, Sr. Xavier Crespo, va tancar l'acte amb un agraïment a la família i convidant les persones assistents a visitar i comentar l'exposició.

La mostra estava estructurada en vuit grans àmbits: la preservació d'un patrimoni; els Martínez-Passapera, una nissaga lloretenca; la vida privada; la correspondència; la farmàcia; el col·leccionisme; la biblioteca familiar; i el fons d'imatges. Tot plegat, permetia al visitant acostar-se al contingut del fons i, alhora, el conscienciava de la importància que tenen els fons familiars per reconstruir la nostra història local.

Moment en què els germans Martínez signaven el document de cessió del fons documental Martínez-Planas.

Data: 7 d'octubre de 2009. Autora: M. A. Comas.

Després de l'acte de cessió, els assistents pogueren visitar l'exposició sobre el fons documental de la família Martínez.

Autora: M.A. Comas.

El Grup d'Amics de l'Arxiu

L'any passat ja vam donar a conèixer l'existència d'aquest grup format per persones jubilades que ens ajuden voluntàriament en la tasca de descripció de les fotografies antigues. Durant aquest any aquest grup d'amics s'ha continuat reunint (cada dimarts, d'onze a dotze del migdia) i ha revisat més 3.000 fotografies, identificant-nos milers de personatges i reconeixent els noms populars de molts indrets, carrers i cases de Lloret de Mar. Sota la coordinació de Mercè Torrellas i Buixeda han continuat assistint a les reunions Carme Ciuró i Baixiberri, Joan Sala i Lloberas, Joaquim Creus i Sala, Rosa Marqués i Domènech, Josep Valls i Roca, Conxita Piguillem i Bassas, i Santi Moret i Abril; i enguany s'hi han incorporat en Jaume Soliguer i Cabruja i l'Agustí Blanch i Masferrer. Òbviament, aquest és un grup obert d'amics i col·laboradors de l'Arxiu i, per tant, si algú més vol participar-hi, només cal que vingui a les dependències del c. Josep Lluhi els dimarts d'11 a 12 del migdia.

Butlletí Sesmond i col·lecció "Es Frares"

El dia 10 de març, a la sala de l'Antic Sindicat, es va fer l'acte de presentació del número 8 del butlletí *Sesmond*, i del volum núm. 11 de la col·lecció "Es Frares": *Turó Rodó: un assentament ibèric tardà a Lloret de Mar*, del qual són autors Josep Frigola, Joan Llinàs i Carme Montalbán. En relació al butlletí *Sesmond*, es va explicar que la publicació pretén

informar de les activitats internes que es realitzen al Servei d'Arxiu Municipal (donacions, consultes, tractament de la documentació...); però també es procura donar a conèixer estudis i treballs realitzats amb documentació vinculada al nostre Arxiu Municipal. I pel que fa a la presentació del llibre *Turó Rodó: un assentament ibèric tardà a Lloret de Mar*, la regidora M. Antònia Batlle va destacar que els autors de l'estudi descriuen, amb habilitat i destresa, el context geogràfic i històric del jaciment, la seva cronologia, la concepció del projecte d'excavació, la metodologia emprada en els treballs de camp, els resultats obtinguts en les diferents campanyes d'excavació, l'estudi del material ceràmic i, també, les seves conclusions sobre els sistemes constructius i urbanístics. Va valorar molt positivament el treball realitzat pels autors perquè faciliten la informació a tothom que hi estigui interessat, sigui quina sigui la seva formació i siguin quins siguin els seus coneixements, i ho fan a partir de la combinació de dos tipus de llenguatge: d'una banda, el registre lingüístic de caràcter científic i tècnic que requereix un estudi d'aquestes característiques i, de l'altra, un llenguatge planer i senzill que permet a tots els lectors entendre la importància, l'evolució i les característiques d'aquest jaciment. Evidentment, les fotografies, els dibuixos i les gràfiques acaben d'arrodonir la funció pedagògica d'aquesta excel·lent publicació.

Premi Sesmond

També el dia 10 de març es va atorgar el premi Sesmond al millor treball de recerca presentat pels estudiants d'ensenyament secundari o cycle formatiu de grau superior. Aquest premi el convoca l'Ajuntament de Lloret de Mar, a través del Servei de l'Arxiu Municipal i de la Regidoria d'Educació, i pretén potenciar la recerca i la investigació sobre diferents aspectes vinculats al nostre municipi: el medi natural, la composició social, la investigació històrica, els estudis lingüístics... En aquesta segona edició es van presentar quatre treballs que versaven sobre temes ben diversos: la integració immigrant a les escoles, el reciclatge, la història dels indians i la toponímia del nostre municipi. Els membres del jurat coincidiren a afirmar que totes les temàtiques tractades eren molt interessants, i que feien algunes aportacions molt notables. No obstant això, el veredict del jurat va concedir, per unanimitat, el premi Sesmond al treball: *El reciclatge*, de Laura Codina i Pena (de l'IES Montessori Palau de Girona) a qui es feu entrega del premi de 300 € i d'un lot de llibres.

Acte de presentació del butlletí Sesmond i del núm. 11 de la col·lecció "Es Frares": *Turó Rodó: un assentament ibèric tardà a Lloret de Mar*.

Data: 10 de març de 2009. Autora: M.A. Comas.

Ampliació de continguts en el web de l'Arxiu

Després d'haver digitalitzat els padrons d'habitants dels anys 1873, 1885, 1887, 1889, 1894, 1880, 1898 i 1900, es va iniciar el procés per a posar-los a l'abast de la ciutadania a través de l'apartat "Arxiu en línia" ubicat en el web de l'Arxiu: www.lloret.cat/arxiu. D'aquesta manera, els usuaris, a més de poder consultar la premsa local del segle XIX i principis del XX i de poder visualitzar determinada documentació relacionada amb l'antiga universitat o comú de Lloret (pergamins, llibre d'actes de la universitat...), ara també podran consultar quasi tots els padrons d'habitants del segle XIX (des del 1808 fins al 1900). Més endavant, és previst que es posi a la xarxa altra documentació digitalitzada que pugui ser d'interès.

Millores a les instal·lacions de l'arxiu

Durant l'any 2009 s'han realitzat un seguit d'inversions que han suposat una millora en les condicions de treball per al personal administratiu i tècnic del servei, i una optimització en els sistemes de conservació de la documentació.

Adquisició de material específic de conservació

A l'arxiu es conserven nombrosos padrons municipals que, per les seves mides i les seves característiques, requereixen ésser conservats en unes unitats d'instal·lació adequades i és per això que es van adquirir capses i carpetes especials que permeten protegir correctament tot aquest tipus de documentació.

Substitució de la màquina de refrigeració d'un dipòsit

Atès que l'aparell de climatització que hi havia al dipòsit ubicat a la segona planta estava donant greus problemes de manteniment per les contínues avaries que presentava, es va decidir substituir-lo per una nova màquina de refrigeració que ha comportat un estalvi econòmic en el manteniment i una millora en l'eficiència energètica.

En el nou dipòsit que acull la documentació audiovisual s'han instal·lat armaris de tipus compactus que permeten conservar adequadament les pel·lícules, fotografies, cintes...

Autor: JDM

Obres d'adequació a la segona planta de l'edifici central

Per tal de d'adequar l'antiga sala polivalent com a nou dipòsit per a la documentació audiovisual, ha estat necessari realitzar tot un seguit de petites obres que han permès, posteriorment, la instal·lació dels armaris de tipus compactus. En el moment de realitzar aquestes petites modificacions en l'estructura i disposició dels espais de la segona planta, s'ha aprofitat per efectuar altres obres que milloressin la disposició i conservació dels elements i dels espais constructius. Així, a banda de l'adequació del nou dipòsit audiovisual, també s'ha impermeabilitzat una de les canals de recollida d'aigües pluvials situada a la coberta, s'ha substituït part del paviment que estava en males condicions i s'han millorat els espais de treball que hi havia a la segona planta.

Adquisició d'armaris de tipus compactus

Durant els darrers anys ha ingressat a l'arxiu un volum important de documentació audiovisual conservada en diferents tipus de suports: plaques de vidre, cintes sonores, cintes de vídeo, pel·lícules de cel·lulosa, negatius, suports magnètics, suports òptics... Òbviament, des dels arxius tenim l'obligació de vetllar per la conservació d'aquest patrimoni documental que tots sabem que té una extrema fragilitat i vulnerabilitat. És per això que es va elaborar un projecte per tal de preservar aquesta documentació en un dipòsit adequat on es poguessin instal·lar els diferents suports en prestatgeries metàl·liques adequades i on la documentació es pogués conservar en les condicions ambientals que assenyalen les normatives europees.

Però, abans de la instal·lació d'aquest tipus de mobiliari, calia realitzar una adequació estructural en l'espai que s'havia de destinar com a dipòsit per a la documentació audiovisual. Posteriorment, i un cop efectuades aquestes millores, es va procedir a la compra dels armaris de tipus compactus. El material subministrat havia de tenir ben presents les mides dels diferents suports audiovisuals per tal d'aconseguir, d'una banda, un sistema adequat per l'arxivament d'aquesta documentació i, de l'altra, el màxim aprofitament de l'espai.

Adquisició de mobiliari i maquinari per al tractament de la documentació audiovisual

Un cop efectuades les obres de millora de la segona planta, fou el moment de decidir el tipus de mobiliari i de maquinari que calia utilitzar per tal d'organitzar i descriure amb eficiència i eficàcia la documentació audiovisual que s'ha anat dipositant a l'Arxiu durant els darrers anys. És per això que s'ha comprat un tipus de maquinari que ens permet visualitzar correctament les pel·lícules conservades en diferents formats: VHS, DVD, DVCAM, DVCPRO, MiniDV, ens permet gravar en suports DVD, i ens facilita un primer tractament arxivístic de la documentació.

La gestió de documents

El 2009 va ser el quart any en què es va dur a terme el procés d'implantació d'un sistema de gestió documental. I com l'any passat, també hem pogut acollir-nos a la subvenció que atorga la Subdirecció General d'Arxius per a la implantació de sistemes de gestió documental a les entitats locals.

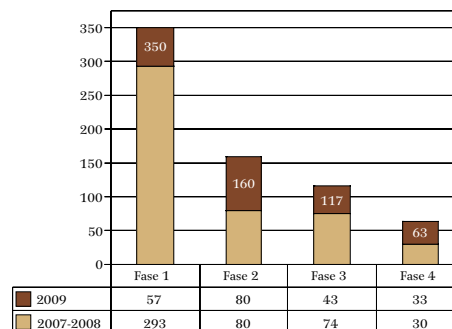
Tal com s'ha esmentat en altres números del butlletí *Sesmond*, la gestió documental és un procés a llarg termini, que obliga a l'esforç en comú de tota l'organització tant pel que fa al funcionament com a la mentalitat. La gestió documental és un conjunt d'operacions de planificació, organització, direcció i control dels documents administratius que permeten garantir l'autenticitat, la fiabilitat i l'exportació dels documents des del moment de la creació fins a la seva eliminació o transferència a l'arxiu històric, així com també pretén garantir la confidencialitat de les dades de caràcter personal.

enguany s'ha posat de manifest que s'està consolidant el projecte, materialitzant-lo amb nous instruments que ens permeten no només canviar la manera de tractar i organitzar la documentació, sinó també transformar la relació entre la ciutadania i l'Administració. Al llarg de l'any s'ha continuat plantejant la conjunció entre la manera de treballar i la llei 11/2007, de 22 de juny, "de acceso electrónico de los ciudadanos a los Servicios Públicos". S'ha procurat cercar solucions als problemes que anaven sorgint de dins de l'Ajuntament, i alhora, també s'ha buscat complicitat i col·laboració amb altres administracions per unir sinergies (amb l'Ajuntament d'Olot, de Sant Feliu de Llobregat...), i veure la millor manera d'afrontar els nous reptes. Sens dubte, s'ha fet un munt de feina, però encara queda força camí per córrer, analitzant, parametritzant i incloent noves millores tant per a l'organització com per a la ciutadania. Som conscients que estem fent un pas més, però també sabem que a mesura que es consoliden instruments, accions... també apareixen altres reptes, altres dificultats.

En tot aquest projecte, però, cal tenir present que la Comissió per la Gestió Documental ha esdevingut la pedra fonamental a l'hora de proposar, discutir i resoldre problemes derivats de la implementació del sistema de gestió documental. La Comissió ha prosseguit la seva tasca de control sobre les propostes de codificació i denominació de les sèries, ha continuat impulsant els nous estudis de tràmits administratius, supervisant el catàleg de processos i dels fluxos documentals...

D'acord amb els objectius globals del projecte, s'ha procurat l'estudi i la sistematització, tant de les sèries documentals com també de la seva tramitació. En els Serveis Generals s'ha estat treballant en la secció de Serveis jurídics, centrant-nos en els tràmits de guals, les ocupacions d'atraccions de fires i les sèries relacionades amb la contractació administrativa; també s'ha treballat a la Secció de Recursos Humans i Organització, en els tràmits de bonificacions i permisos personals. Els Serveis Econòmics presenten la particularitat de generar un gran volum de documentació (disposen del major nombre de sèries documentals). És per això que hem volgut centrar-nos en la Secció de Gestió i Inspecció Tributària, on s'han identificat diverses sèries i s'ha iniciat l'estudi dels tràmits administratius. En el Servei d'Urbanisme, s'ha treballat en les dues seccions que en

Estat de l'estudi de les sèries documentals

Fase 1: Identificació de sèries documentals

Fase 2: Estudi legislatiu, elaboració fitxa de procediment i gestor de continguts

Fase 3: Elaboració del flux i elaboració de plantilles

Fase 4: Parametrització i validació

formen part. A la Secció d'Obres ens hem centrat en les llicències urbanístiques, els certificats i també en l'ocupació de via pública. Cal remarcar que s'ha pogut finalitzar l'estudi de la totalitat de les sèries que formen part de la Secció de Disciplina Urbanística. Dels Serveis Públics i de Medi Ambient, s'han treballat els tràmits relacionats amb els taxis. Finalment, en els Serveis a la Persona, hem iniciat l'estudi de les sèries corresponents a la secció de Benestar i Família.

En conjunt, doncs, durant el 2009 s'ha assolit les xifres de 350 sèries identificades en els Serveis Generals, Serveis d'Urbanisme, Serveis Econòmics, Serveis de la Persona i Serveis Públics i de Medi Ambient. De totes aquestes sèries, s'han estudiat 160 procediments i d'aquests s'han sotmès a l'anàlisi acurada del flux 117 procediments. Finalment podem dir que s'han parametritzat i informatitzat (fase 4) un total de 63 tràmits.

D'altra banda, s'han elaborat nous instruments de treball que permeten un major control sobre les sèries documentals. En primer lloc, es va confeccionar el quadre d'avaluació documental que mostra el conjunt de sèries identificades, amb el codi i la nomenclatura aprovada per la Comissió, i l'avaluació que es proposa, amb un resum dels valors, els terminis de conservació i el marc legal de referència. Un segon instrument elaborat i implementat al llarg del 2009 és el quadre d'accés a la documentació, que també es configura a partir de les sèries documentals i on es detalla la informació referida a les dades personals de la sèrie documental i el grau de protecció de què han de gaudir. Finalment, per poder fiscalitzar la bona marxa del projecte s'ha posat en funcionament el diagrama de situació d'estudi dels tràmits documentals. La seva finalitat és la de mostrar el conjunt de sèries identificades, amb el codi i la nomenclatura aprovada per la Comissió i el compliment de les fases d'estudi.

Aquesta feina s'ha realitzat en estreta col·laboració amb les seccions implicades. S'han adaptat els procediments a les necessitats que es presentaven segons les unitats que s'anaven treballant. En tot el projecte, s'ha demostrat de vital importància la coordinació i el treball conjunt entre els diferents serveis i seccions de l'Ajuntament. Sense una comissió àmplia, un consens tècnic i un suport polític tot aquest projecte difícilment podria tirar endavant. ■

El fons documental de la família Martínez-Passapera

Joaquim Daban i Massana

Cap del Servei d'Arxiu Municipal

Introducció

El dimecres 7 d'octubre, els germans Martínez Planas (Jordi, Antoni i Albert) van signar el document oficial de cessió del fons documental de la família Martínez-Passapera. Tot i que la cessió es va oficialitzar en aquesta data, cal esmentar que des de l'any 1998 la família Martínez ha anat ingressant gradualment bona part del seu fons documental en aquest Servei d'Arxiu. En un primer moment fou Àngel Martínez qui, conscient de l'interès que podia tenir tot aquest patrimoni per a la història del nostre municipi, va fer els primers ingressos; i, després de la seva mort, ocorreguda el setembre de 2007, foren els seus fills els qui han continuat portant la documentació familiar per tal que es conservi en les millors condicions i pugui posar-se a l'abast dels estudiosos i investigadors que vulguin consultar-la.

El volum de la documentació cedida és ampli i variat: 42 caps per a la documentació en paper, 80 caps per a la biblioteca i hemeroteca familiar, i més de 3.300 imatges conservades en diferents tipus de suports (placa de vidre, cel·lulosa i paper fotogràfic). I, pel que fa a l'abast cronològic, aquest fons recull dades i informacions puntuals des de mitjan s. XVII fins a finals del segle XX. Per tant, el conjunt de la documentació cedida per la família Martínez-Planas ens permet conèixer una part molt interessant de la història social, política i econòmica del nostre municipi.

Breu història de la família

La família Passapera és una de les nissagues més antigues de Lloret de Mar. L'origen d'aquest cognom es pot remuntar al segle XIV, quan en un pergami de l'any 1346, "Sentència arbitral sobre el dret de tallar llenya els homes de Lloret"¹, es fa una relació dels vilatans que formaven part del Comú o Universitat de Lloret i s'esmenta a *Bernat Ça Pera* i a *Jaume Ça Pera*.

Més tard, al llibre capbreu que es conserva a l'arxiu de la catedral de Girona de l'any 1373², apareix esmentat *Pere Ça Pera*, com a home propi per raó del *Mas Pera*; i el 1378, en una sentència sobre l'obligació dels lloretencs de fer obres de reconstrucció al castell³, ja apareix el nom de *Pere Saperà*. Segurament, fou a partir d'aquest darrer personatge quan la parla popular degué fer la contracció del nom i del cognom; i des de llavors, als descendents d'aquesta família ja se'ls anomenà "Passapera". Amb el temps, aquest cognom també va originar dos topònims ben coneguts: l'antic *mas Passapera* (que estava situat a la zona de Fenals) i la *riera Passapera*, que passava ben a prop d'aquest Mas.

A mitjan segle XIX els Passapera van emparentar amb una altra família ben arrelada a la nostra població: els Campderà. Llavors, en Joaquim Passapera, que ja exercia de farmacèutic⁴, es va casar amb Antònia Campderà, filla del prestigiós metge lloretenc Francesc Campderà i Comin, consolidant-se així la vocació sanitària dels Passapera.

Joaquim Passapera i Roger.

Procedència: SdAMLLM.
Fons: Martínez-Passapera.
ST 66.155.001.
Autor: Emili Martínez Passapera.

La filla d'aquest darrer matrimoni, Mercedes Passapera Campderà, va casar-se amb el farmacèutic gironí Eduard Martínez Dalmau, que des de llavors es va encarregar de la gestió de la farmàcia Passapera.

Fruit d'aquest darrer matrimoni va néixer Emili Martínez i Passapera, que es va traslladar a Madrid per estudiar i practicar a la farmàcia del seu oncle, Mariano Passapera. En aquesta ciutat va conèixer la que hauria de ser la seva esposa, Cèlia de Laguardia; però, ben aviat, la mort del seu pare, Eduard Martínez, va obligar a Emili a fer-se càrrec de la farmàcia familiar que, a partir de llavors, s'anomenaria Farmàcia Passapera de la Vda. d'Eduard Martínez.

Posteriorment, la vocació i formació farmacèutica va continuar amb Àngel Martínez i de Laguardia, fill d'Emili i Cèlia, que va obtenir el títol de farmacèutic durant el mes de juny de 1936. L'any 1940 va guanyar les oposicions a farmacèutic titular i l'any 1950 es doctorà a Madrid amb el treball "Estudi comparatiu de les Farmacopees Catalanes o Concòrdies de 1511, 1535 i 1586" que fou dirigit pel catedràtic d'història de la farmàcia el Dr. Folch i Andreu.

Actualment, la família Martínez posseeix dues farmàcies al municipi de Lloret de Mar i en són els titulars Jordi i Antoni Martínez Planas, fills d'Àngel Martínez, que regenten aquests dos establiments amb els seus respectius fills: Jordi Martínez Puig i Mireia Martínez Surís, tots ells llicenciats en farmàcia.

Història del fons i dels seus productors

A l'hora d'analitzar la formació d'aquest fons, cal destacar dues personalitats ben rellevants.

D'una banda, **Emili Martínez i Passapera**, que es preocupà d'assegurar la conservació del fons històric de la família i l'incrementà de forma extraordinària amb aportacions molt interessants. Emili Martínez, a més de

ser una persona il·lustrada i intel·lectualment inquieta, també era un apassionat del col·leccionisme i la fotografia. Aquestes afeccions el portaren a aplegar documentació de procedència molt diversa. Però, en totes les seves activitats lúdiques, culturals i professionals sempre s'entreveia una predilecció i dedicació per totes aquelles coses que tinguessin a veure amb el coneixement i la propagació dels encants de Lloret de Mar. Així, entre la documentació conservada i recollida per Emili Martínez hi destaca la que fa referència a temàtiques lloretenques: excavacions arqueològiques, tradicions populars, referències històriques, esports, commemoracions del mil·lenari i de l'òpera Marina...

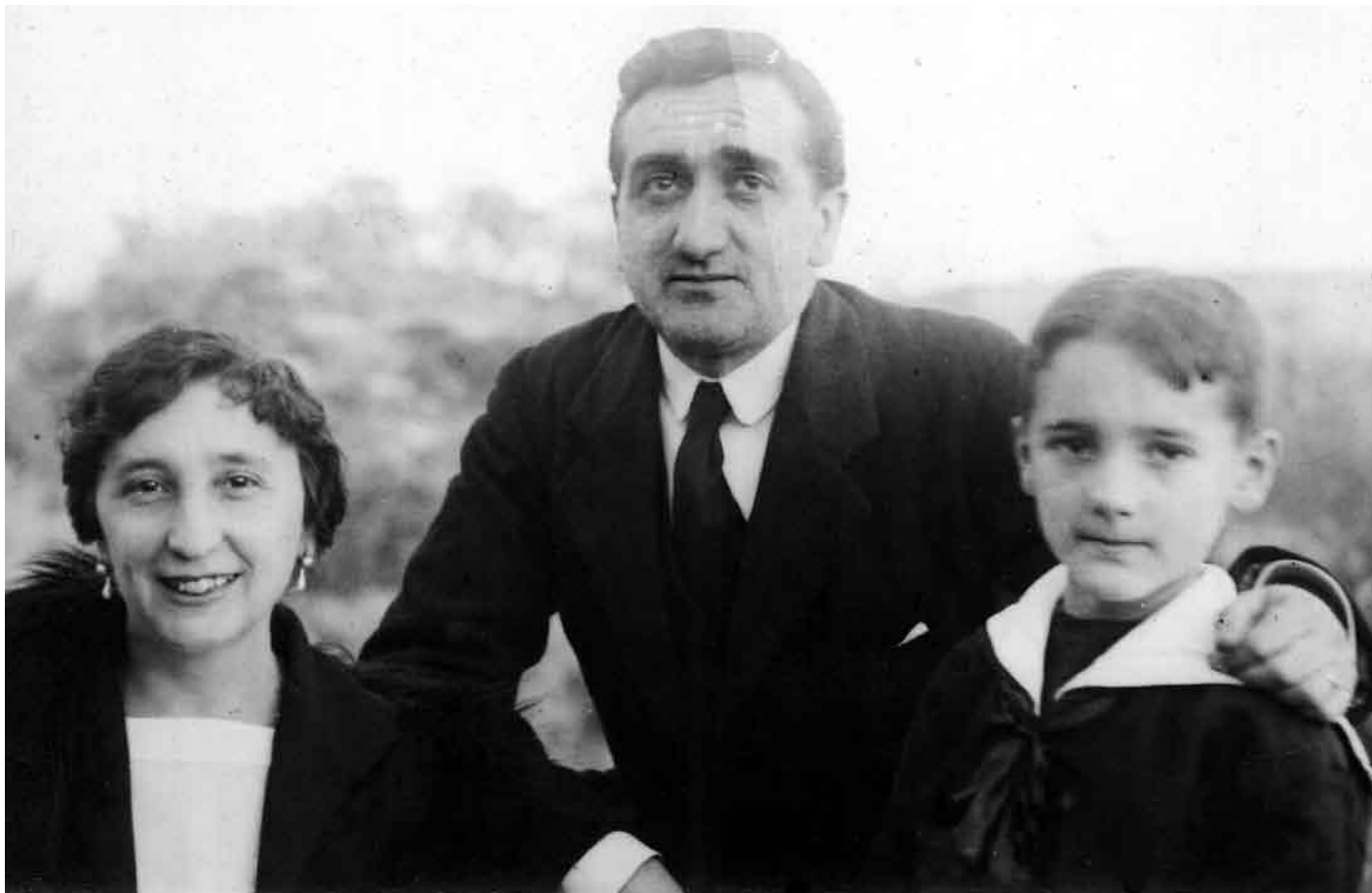
Tal com es pot constatar a la documentació conservada, Emili Martínez va ser un home polifacètic: fou corresponsal de la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona; fou investigador i descobridor d'antigues Farmacopees, de llibres antics de medecines i de cirurgia dels segles XVI; fou corresponsal de l'Institut Fontserè de Barcelona; va participar en nombroses entitats de caire catalanista (Centre Excursionista de Catalunya, Orfeó Català, Ateneu Barcelonès, Societat d'Atracció de Forasters de Barcelona...).

L'Emili Martínez, motivat per qüestions culturals i polítiques del país, entrà en contacte amb personalitats destacades de la seva època i va teixir una veritable xarxa de relacions. Així, per exemple, mantingué correspondència amb personatges tan significats com Jacint Verdaguer, Ferran Agulló, Francesc Cambó, Carles Rahola, Puig i Cadafalch, Joan Amades o Pau Casals, amb qui establí vincles fins als darrers anys de la seva vida.

D'altra banda, el seu fill, **Àngel Martínez i de Laguardia**, no només va saber conservar aquest fons documental familiar, sinó que també el va incrementar amb noves aportacions que l'actualitzaven. Àngel, durant tota la seva vida, va seguir l'exemple i els paràmetres de comportament educatiu, social i cultural rebuts en la seva família i per això fou una persona inquieta, curiosa i apassionada per una gran quantitat de temes: la farmàcia, la botànica, els esports, el col·leccionisme, la política, l'arqueologia, el turisme, la història, l'art... I si de qualsevol d'aquests temes podia derivar-se una vinculació amb Lloret de Mar, llavors augmentava el seu interès i la seva passió. Evidentment, Àngel va deixar constància documental de les actuacions que es realitzaven a Lloret en algunes de les activitats que l'apassionaven; i per això va recollir publicacions, prospectes, escrits, programes, cartells... Tot plegat va permetre que el fons familiar s'incrementés amb aportacions ben interessants.

El contingut del fons

A partir de les principals seccions descrites al Quadre de Classificació es pot fer un breu repàs sobre el contingut que integra aquest fons documental. En l'apartat **Documentació familiar i personal**, hi cal destacar la correspondència genèrica de la família Passapera (dels s. XVII-XIX); la còpia del llibre mestre d'escriitures notariales de la mateixa família; i els escrits que manté Emili Martínez amb diferents personalitats polítiques i culturals de principis del s. XX.

Emili Martínez Passapera amb la seva esposa, Cèlia de Laguardia, i el seu fill, Àngel Martínez.

Procedència: SdAMLLM. Fons: Martínez-Passapera. ST. 300.224.001

Imatge de l'antiga farmàcia Martínez.
 Procedència: família Martínez.
 Autor: Emili Martínez Passapera.

Pel que fa a la secció d'**Activitats**, hi sobresurt la documentació relacionada amb la gestió de la farmàcia i, també, la documentació vinculada amb la representació i gestió de la societat Piera, on es pot constatar l'evolució urbanística a la zona de la riera de Pagueres.

En les seccions anomenades **Dossiers** i **Col·leccions**, s'hi evidencia la passió d'Emili Martínez pel col·leccionisme. Aquesta afeció el portà a aconseguir i conservar documentació de procedència molt diversa. A l'hora de classificar i inventariar tots aquests documents, des de l'Arxiu s'ha procurat respectar l'estructura originària que li va donar el mateix Emili Martínez. Entre els diferents dossiers destaca el recull de documents referits a temàtiques lloretenques: excavacions arqueològiques, tradicions populars, referències històriques, esports locals, commemoracions de mil·lenari i de l'òpera Marina...; i també el recull de documents, llibres i premsa dedicats a diferents personalitats i institucions: Ferran Agulló, Joan Amades, Francesc Cambó, Josep Carner, Coll i Rodés, Coma Soley, Josep Grahit, Julián Juderías, López Picó, Roig i Raventós, Serra i Boldú, Jacint Verdager...

En la secció **Documentació procedent d'altres fons** s'han incorporat determinats escrits i documents solts que s'han pogut conservar a partir de la vinculació de diferents membres de la família amb càrrecs desenvolupats en diferents entitats i organismes locals.

En la **Biblioteca i recull de premsa**, la major part dels llibres són edicions de principis del s. XX i també es conserven alguns exemplars interessants de mitjan segle XIX. I, pel que fa al recull de premsa, hi apareixen notícies referides a Lloret de Mar des de mitjan s. XX.

Finalment, pel que fa a la secció d'**Imatges**, cal esmentar que està formada per 3.318 fotografies conservades en diferents tipus de suports: plaques de vidre, cel·lulosa i paper fotogràfic. Els primers negatius d'aquest fons poden

datar-se de finals del s. XIX i ens mostren imatges de la primera estada d'Emili Martínez a la ciutat de Madrid, on feia pràctiques a l'establiment farmacèutic del seu oncle, Mariano Passapera. També apareixen imatges del poble de Miraflores de la Sierra, on estiujava la que, més tard, seria la seva esposa, Cèlia de Laguardia. Cal pensar, doncs, que fou en aquesta època quan degué aprendre la tècnica bàsica per a l'exercici de la fotografia (enfocament, obturador, exposició, llum, revelat...). Però, òbviament, la major part de les imatges d'aquest fons estan vinculades al Lloret de la primera meitat del segle XX: es visualitzen els principals esdeveniments del poble, s'identifiquen els personatges més importants de la societat lloretenca i es pot resseguir la transformació urbana que va patir el municipi. A partir d'una anàlisi general d'aquest fons d'imatges, podem agrupar les diferents matèries tractades per Emili Martínez en cinc grans temàtiques:

Els paisatges. Lloret de Mar era la seva gran passió, i per això hi trobem moltes fotografies de les platges de Santa Cristina, Fenals, Lloret, sa Boadella, Canyelles... D'algunes d'aquestes imatges en va fer targetes postals que va distribuir entre els estiujants i visitants de la nostra població. Això va contribuir a popularitzar, encara més, la costa lloretenca.

Els esdeveniments. Conscient de la importància de determinats esdeveniments ocorreguts a la nostra vila, Emili Martínez va actuar com un fotoperiodista que deixava constància gràfica dels fets poc habituals que es produïen a Lloret: les conseqüències dels temporals, les visites de personatges importants, els accidents... Així, a través de la fotografia, immortalitzava alguns dels actes més importants.

El patrimoni. A principis del s. XX, Lloret de Mar encara vivia una època de gran transformació a conseqüència del capital dels "americanos" que va arribar a la nostra vila. Llavors, es van construir alguns edificis espectaculars que, posteriorment, serien enderrocats. Emili Martínez, atret per les noves formes modernistes, neoclàssiques o noucentistes d'aquells edificis, els va retratar i ens n'ha deixat constància per a les futures generacions.

Les tradicions. Les festes de caire tradicional i religions acostumaven a concentrar un munt de gent i Emili Martínez procurava deixar constància gràfica de la intensitat amb què el poble de Lloret vivia aquells actes populars. Les processons, els balls, les festes... són imatges ben habituals en tot aquest fons fotogràfic.

Els retrats. Habitualment, els retrats comportaven uns ingressos econòmics immediats que podien ajudar a sufragar les múltiples despeses que ocasionava la dedicació a la fotografia i, per tant, quasi tots els fotògrafs dedicaven una part del seu temps al retrats fotogràfics (individuals o de grup). Emili Martínez deixà una bona col·lecció de fotografies on apareixen lloretencs del primer terç del segle XX.

El tractament de la documentació en suport paper

L'objectiu final de qualsevol intervenció arxivística és aconseguir que el fons documental sigui accessible per a la investigació i la informació. Però, no obstant això, no podem tractar la documentació de manera arbitrària, sinó que és necessari, prèviament a qualsevol actuació arxivística,

estudiar i analitzar el conjunt documental per tal d'ajustar-nos als principis fonamentals de l'arxivística: el respecte a la personalitat i a l'estructura del fons, i el respecte a l'ordre originari.

A partir del respecte a la personalitat i a l'estructura del fons podem conèixer quins són els nexes que interrelacionen els diferents documents i quina ha d'ésser l'estructura organitzativa d'aquest conjunt documental. Tot plegat configura la personalitat pròpia dels fons documental de la família Martínez-Passapera, que ha de ser ben analitzada, considerada i respectada. Pel que fa al respecte a l'ordre originari, cal tenir present que un document mai no és pensat i produït de manera aïllada, sinó que forma part d'un context més ampli. El lloc del fons on es situa un document no és, per tant, una qüestió a decidir lliurement per part del personal tècnic d'arxiu, sinó que cal analitzar el contingut i el context de cadascun dels documents per poder-lo situar en el lloc adequat.

Aquestes dues bases van regir la intervenció arxivística que es va fer en aquest fons; però, prèviament a les tasques d'organització i descripció del conjunt documental, fou necessari realitzar tres operacions perfectament diferenciades: primerament, una neteja i desinfecció de la documentació que, mitjançant la destrucció de possibles focus de degradació dels diferents suports, ens permetia millorar la conservació global d'aquest fons; en segon lloc, la classificació preliminar dels documents, que es feia a partir de l'estudi familiar i de l'anàlisi acurada sobre el contingut i la composició del fons; i, finalment, l'ordenació dels documents, que vam realitzar de forma independent per cada sèrie documental i pel conjunt de documents relacionats per un assumpte o per una mateixa tipologia. A partir d'aquestes operacions, vam tenir els elements necessaris per poder elaborar un quadre de classificació documental que havia de facilitar-nos el procés d'organització i de descripció.

Però l'organització i la descripció són unes etapes bàsiques del procés documental. Cadascuna comporta operacions ben diferenciades i, alhora, prou interrelacionades. Així, si l'organització engloba les fases de classificar i ordenar, la descripció suposa l'elaboració del inventari, paral·lelament, la informatització/ automatització de totes les dades recollides. En el nostre cas, vam recollir les dades a través d'una aplicació informàtica (File Maker 8.5, que permet incorporar la informació a l'aplicació GIDAM on es gestionen els fons del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar), que seguia els criteris de descripció assenyalats a la ISAD

(G) - Norma Internacional de Descripció d'Arxius, i més especialment en la normativa catalana NODAC, redactada segons les directrius de l'Associació d'Arxivers de Catalunya i la Subdirecció general d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

El tractament de les imatges

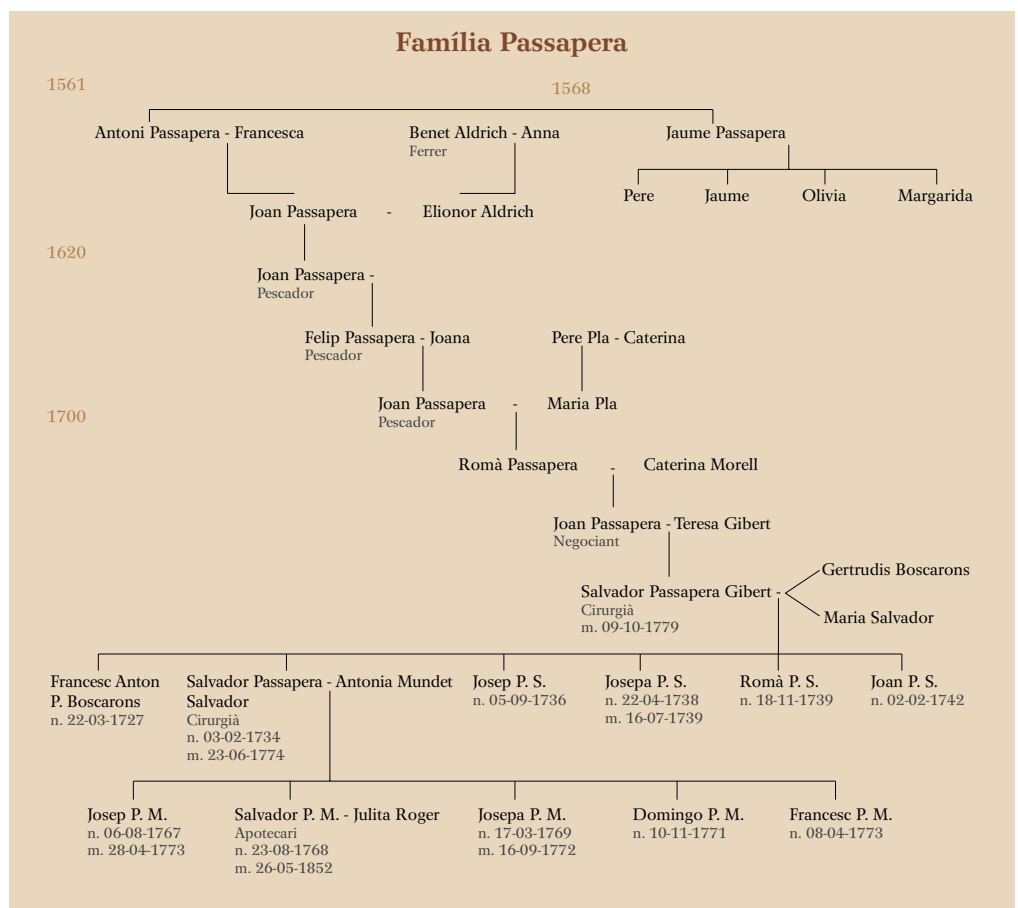
El 90% de les imatges que integren aquest fons fotogràfic són negatius en plaques de vidre que, en general, presentaven una acumulació important de pols i brutícia. Òbviament, en aquestes condicions no es podia iniciar cap tasca de descripció d'imatges, sinó que va ser necessari planejar tot un seguit d'actuacions preparatòries:

L'anàlisi preliminar:

Després d'analitzar el conjunt del fons fotogràfic, es va optar per respectar les agrupacions temàtiques que havia establert Emili Martínez (tot procurant que no es poguessin dispersar les imatges recollides sota una mateixa denominació) i es va decidir que s'anotarien cadascun dels conceptes a la descripció de la fitxa catalogràfica. Així, no només respectariem l'estructura i l'ordre originari que va establir el creador del fons, sinó que també tindriem referències clares sobre els espais, els edificis i els personatges que apareixen en les diferents imatges.

La neteja, la instal·lació i l'ordenació numèrica:

En un primer moment es va procedir a una primera neteja de les imatges, procurant eliminar la pols i la brutícia

Arbre genealògic de la família Passapera.

El·laboració: JDM

acumulada a cadascuna de les plaques. D'aquesta manera s'aconseguia una conservació més segura dels fons i es procurava la destrucció de possibles focus de degradació del material. Seguidament, es va protegir cadascuna de les imatges amb una camisa i es van instal·lar a dins d'una capsula apropiada per a la conservació i, finalment, s'atorgà a cadascuna de les imatges un número de referència i una signatura topogràfica que ens permetria identificar-les unívocament en el moment de procedir a la digitalització i en el moment de descriure-la a la fitxa catalogràfica.

La digitalització:

Un cop realitzades les tasques inicials, el fons d'imatges ja estava en disposició de ser digitalitzat i positivat. Així, per tal d'efectuar aquest treball es va contractar una empresa externa que, després d'acordar un procediment i unes condicions tècniques adequades, es va desplaçar fins a les nostres dependències per tal de realitzar aquest treball amb les majors garanties.

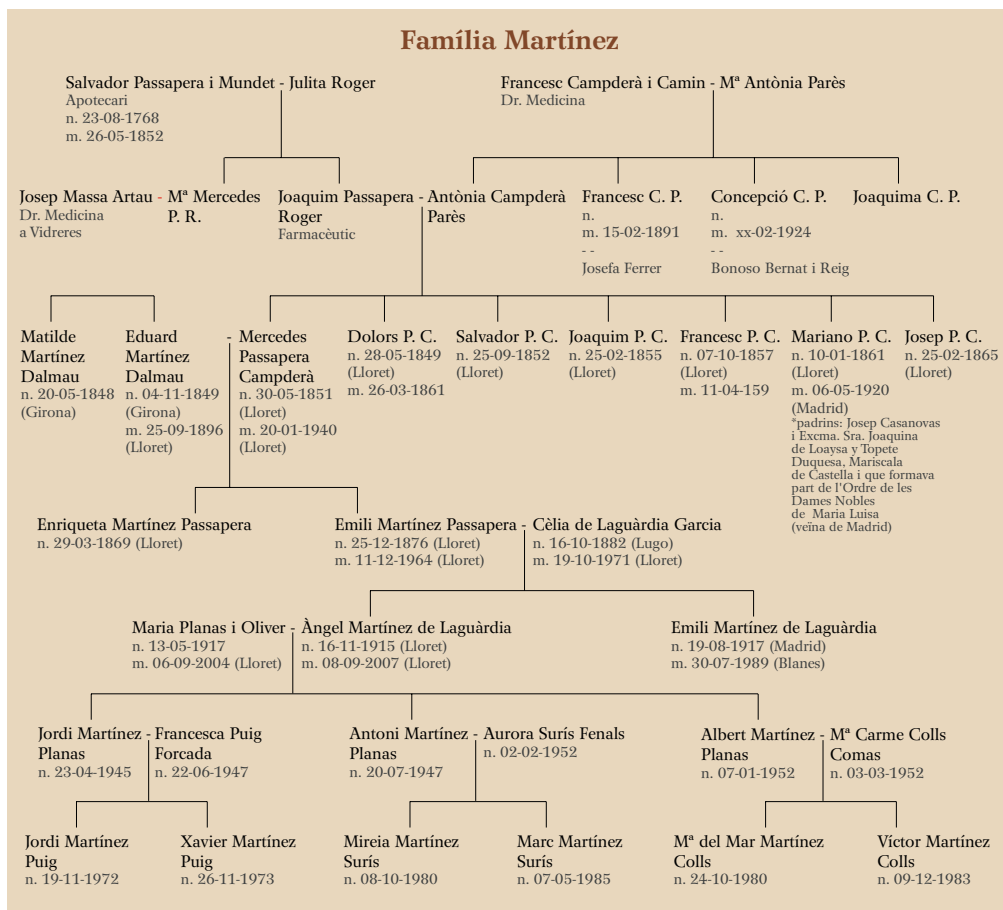
La descripció:

Finalment, per procedir a la descripció d'aquest fons es va elaborar una fitxa catalogràfica on s'estructuraven els àmbits i els camps d'informació segons els criteris assenyalats a l'ISAD (G) – Norma Internacional de Descripció d'Arxius, i a la normativa catalana NODAC. El processament informàtic de les dades es va fer mitjançant el programa informàtic File Maker 8.5, que permet incorporar la informació a l'aplicació GIDAM que gestiona els fons del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar.

La tasca organitzativa i descriptiva fou realitzada per Mercè Torrellas, tècnica d'arxius, que comptà amb el suport i la col·laboració del Grup d'Amics de l'Arxiu, que està format per gent gran de la nostra població⁵ que es reuneix un cop per setmana per tal de facilitar la identificació de personatges, indrets i espais que apareixen a les imatges. Tota la informació recollida va ser incorporada a la fitxa descriptiva de l'aplicació informàtica, on es poden visualitzar els camps informatius i la imatge digitalitzada. Actualment, ja s'està treballant per tal que la ciutadania puguin cercar i visualitzar totes aquestes imatges a través d'Internet.

La conservació i els instruments de descripció

Actualment, tota la documentació que integra aquest fons documental es conserva en caps de cartró normalitzades,

Arbre genealògic de la família Martínez.

El·laboració: JDM

que són a dins dels dipòsits del Servei d'Arxiu Municipal, on es manté a una temperatura de 18° i a una H.R. del 60%. Els cartells de gran format estan preservats en carpetes adequades i, pel que fa a les imatges, s'han instal·lat en caps de cartró adients per a la conservació d'aquest tipus de suport.

Cal fer constar, finalment, que per aconseguir la correcta organització de tota aquesta documentació i per poder elaborar els diferents inventaris, es van redactar uns projectes ben detallats que ens van permetre acollir-nos a les subvencions que atorga la Subdirecció General d'Arxius. Actualment, l'inventari detallat de tot aquest fons es troba a disposició dels investigadors a la sala de consulta de l'Arxiu i també al web de l'Arxiu Municipal: www.lloret.cat/arxiu. ■

- 1 Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar – SdAMLLM – Fons de la Universitat de Lloret. Sentència Arbitral sobre el dret de tallar llenya els homes de Lloret. 5 de març de 1346. S.T. 72.70.
- 2 Arxiu del Capítol de la Catedral de Girona – Fons de la pabòrdia del mes de novembre. Cavreu del año 1373 de Lloret por Pedro Serra, Notario de Gerona.
- 3 SdAMLLM – Fons de la Universitat de Lloret. Sentència: "Pere Vilana, jutge delegat assignat pel capítol de la seu de Girona, senior de la Barona de Lloret, dicta sentència en el litigio entre Bernat Oliva, paborde de la pabòrdia del mes de novembre de la seu de Girona i els habitants de la vila i terme del castell de Lloret per motiu de les obres del castell, en la que s'obliga els habitants a fer els serveis d'obres, guaita i guerra." 11 de juny de 1378. S.T. 72.74.
- 4 SdAMLLM – Fons família Martínez-Planas. S.T 400.00052 Joaquim Passapera va obtenir el títol de "Baccaloretus in Artibus" a Madrid, el 1838, i el 1842, a Barcelona, el de "Baccaloretus in Pharmacia". El títol de doctor en farmàcia se li atorgà a Madrid el 26 de març de 1845. Uns anys abans, el seu pare, Salvador Passapera, havia obtingut el títol d'apotecari a Barcelona, el 22 de gener de 1790.
- 5 Actualment, el grup està integrat per Carme Ciuró i Baixibern, Joan Sala i Lloberas, Joaquim Creus i Sala, Rosa Marquès i Domènech, Josep Valls i Roca, Conxita Pigüelles i Bassas, Santi Moret i Abril; i recentment s'hi han incorporat Jaume Soliguer i Agustí Blanch i Masferrer.

Sobre la prèdica en castellà i la pronúncia del llatí en el convent dels caputxins de Mataró (1718)

Pep Vila
Filòleg

Publiquem una breu però substancial carta, escrita l'any 1718: un avís de denúncia d'un tal doctor Coll, prevere, home docte i saberut, adreçat a Marià Perafita, llavors guardià del convent dels caputxins de Mataró, en el qual es fa ressò d'una queixa. Segons el denunciador, un religiós que va estar en el convent dels caputxins d'aquesta vila del Maresme amb motiu d'un capítol provincial fou testimoni que s'obligava els religiosos a parlar en castellà. Als infractors se'ls castigava a pa i aigua. També li féu saber que es predicava al púlpit en aquesta llengua¹ i que el llatí es pronunciava a la castellana. El doctor Coll, que troba escandalosa la castellanització, la incultura filològica de molta de gent del país, és una de tantes veus que clamen contra la penetració aclaparadora d'aquesta llengua. A poc a poc, sobretot després de l'adveniment borbònic, l'adhesió al castellà s'escampava per massa àmbits, no tots dintre dels ambients eclesiàstics: la cançó, el teatre, els llibres, l'alta cultura, l'administració, l'ensenyament, etc. Segons ens va comunicar el pare Valentí Serra de Manresa, arxiver de la comunitat i historiador, aquell any el pare Perafita era guardià d'aquest convent. Mercès als seus bons oficis hem pogut ubicar el contingut de la denúncia, referit a un convent caputxí del Maresme. Fra Marià va morir a Mataró el 2 de setembre de 1751.

L'escrit que editem prové del fons patrimonial de la família Coll (s. 506.1.1 / st. 56.22.8), que es troba dipositat al Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar des de l'any 2000. De moment, de l'estudi global d'aquest fons no s'ha pogut esbrinar cap altra dada que identifiqui el «Dr. Coll, prevere» que signa el document; però no hi ha cap dubte que havia de ser un avantpassat de la família, i que havia d'estar emparentat amb Josep Coll i Maig del Portal, que fou pagès de Lloret i que va viure a començaments del segle XVIII.

L'escrit exemplifica, una vegada més, una de les constants de la història cultural a Catalunya després de la repressió felipista de la qual hi ha una abundant bibliografia.² Els temes i les idees són a bastament conegudes. A la crisi de l'idioma literari que era forta, la pèrdua de la tradició, hi hem d'afegir la pressió exercida sobre el català en el camp de l'ensenyament, la prèdica, en el món de l'administració, la lectura de llibres, etc.

La prèdica en castellà s'allunyava, ben sovint, de la simple al·locució religiosa dirigida al poble senzill i ras. Hom buscava, per damunt de tot, l'èmfasi, l'elucubració filosòfica plena de conceptes. El predicador, acostumat a redactar en llengua castellana, feia gala de la seva erudició sagrada. En el púlpit s'adreçava als fidels amb una oratòria grandiloqüent, una fraseologia, de vegades, difícil d'entendre. Moltes vegades els sermons eren buits de doctrina, reaccionaris, amb ben pocs continguts evangèlics, poc aptes per ser compresos pels estaments i la mentalitat popular. El baró de Maldà

anomenava aquesta parla importada, que guanyava adeptes entre membres del seu estament, la «llengua del catastro».

El tema de com els catalans pronunciàvem el llatí segons la prosòdia castellana del qual el prevere Coll n'ofereix molts exemples puntuals, i que ocupa bona part de la seva queixa, també ha estat ben estudiat. Darrerament Nicolau Dols ha aplegat els textos que Antoni Maria Alcover va escriure a principis del segle XX sobre aquest tema: *La pronúncia llatina entre catalans (Estudis fonològics)*.³ D'un d'aquests articles apareguts al «Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana», ara aplegats en aquest volum, en transcrivim aquests dos paràgrafs. Encara que aquesta era una polèmica científica per tal que els capellans en la litúrgia adoptessin la pronúncia més adient, no podem oblidar que el tema, ja al segle XVIII, com bé ho demostra aquesta nota del doctor Coll, tenia una profunda càrrega ideològica i política, «repugnància que el *Catalanisme* ha sabuda aprofitar admirablement per fer-se bo, per cobrar forsa, per guanyar-se infinites simpaties, fins a apoderar-se de la influència política de Catalunya que avuy té la seva mà».⁴

«Doncs ens cal o tornar a la nostra tradició primitiva de la pronúncia del llatí exclusivament a la catalana, o hem d'adoptar íntegrament el sistema castellà de pronunciar el llatí exclusivament a la castellana. Això darrer seria una ignomínia, una abdicació vergonyosa de la nostra personalitat lingüística; seria anul·lar-nos com a nacionalitat idiomàtica; seria renunciar a la nostra condició de cohereus de la llatinitat, tenint, com tenim, tant de dret a tal heretat com n'hi puguin tenir els castellans, els francesos, els italians...».

«Molt de temps varen resistir els nostres llatínistes tal influència, pronunciant el llatí a la catalana, seguint els dictats de la lògica i el bon sentit; però a la fi se dexaren endur de la corrent abrusadora de la castellanització, i adoptaren un sistema grollerament mestayat, una barreja bàrbara de pronunciació catalana i castellana, que sols la incultura filològica, dominant per tot arreu, pot explicar i mantenir [...] Doncs mantenguemnos dignes del nom que duym i siguem feels a la sanc que corre dins les nostres venes, tornant a la pràctica antiga, genuïna, tradicional, dels nostres llatínistes dels sigles passats, pronunciant, com pronunciaven ells, el llatí exclusivament.»⁵

Pel que fa al guardià del convent caputxí de Mataró, a qui va adreçada aquesta nota, aquest frare no ens és un personatge del tot desconegut. Basili de Rubí en el seu llibre abans esmentat reporta la figura de Marià de Perafita, quan era professor de filosofia els anys 1714-1717 i guardià del convent de Vic. En el convent vigatà ja va tenir problemes amb un estudiant a propòsit de l'ús del català en la vida quotidiana de l'establiment. Llegim aquesta anècdota per entendre millor la seva fòbia a la llengua del país. En els noviciats i escolasticats de religiosos, en seminaris només es podia parlar en castellà:

«En una ocasión cierto estudiante hizo una faltilla y le mandó hacer la disciplina, Hízola el religioso y después de haberla hecho cumplió la ceremonia de ir a la presencia del r[everendo] p[padre] Mariano, que entonces era guardián y arrodillado y postrado dijo: "Sea por el amor de Dios", pero lo dijo en su propio idioma catalán, y por esto el r.p. le mandó otra vez que fuese a hacer la disciplina.

Molt R(evere)nt P(ar)a Guardià y convent de Mataró.

Per rallatió de un /² religiós que fou en eix convent, quant en ell pochos dias ha se /³ tingué Cap(itol) Provincial¹, sabí que alguns religiosos súbdits /⁴ parlavan castellà per precepte de sos guardi[a]ns, ab pena de dixi- /⁵-plina y pa y aygua. Al que diguí, y dich, que millor fora /⁶ executada, duplicada y triplicada contra los tals guardians, /⁷ ab privació de tot offici de la religió, exceptat lo de porter y /⁸ sercador; perquè assentat per cosa més que certa que lo par- /⁹-lar castellà, etiam en lo púlpit, en Catalunya no és gens ni /¹⁰ glòria de Déu, ni salvació de cap ànima, sinó una pura /¹¹ vanitat o vanaglòria del orador, cosa tan extranya de una /¹² tan s(ant)a religió caputxina. Lo pitjor és que baix ditas penas /¹³ se mania (sic) cosa que sovint és peccat mortal, y passim peccat v(enial) sovint^{2a} /¹⁴ mortal, i-l comet, almenys una vegada al dia, tot sacerdot que /¹⁵ a la consecratió del Corpus D(omi)ni pronuncia Corpus meun <en lloc /¹⁶ de meum>^{3b} en castellà, en lloc de meum en cathalà. En sent(ènci)a /¹⁷ dels auctors que soto (sic) cita y mofa (sic) dient ésser més que escrúpol,

Escrit del prevere Dr. Coll, del 1718, adreçat al pare guardià del convent dels caputxins, Marià Perafita.

Procedència: SdAMLLM. Fons: família Coll. S.T. 56.22.8.

qu- /¹⁸-als sent(ènci)as se poden conciliar dient que los auctors de que-s mofa (sic) soto (sic) /¹⁹ parlan dels catalans que pronuncian meun en lloc de meum /²⁰ y que soto (sic) parla dels castellans qui egre (sic) pronuntiant m /²¹ in finali; qual conciliació egre (sic) fert (sic) lo Dr. Joseph Pla, cathedra- /²²-tich de Bar(celon)a, in materia de sacramentis, q(uestion)e 2, art(icul)o ultimo, n(umer)o /²³ ultimo, ubi hec uerba habes cum aliis tamen [...] ^{4c} in hoc /²⁴ maximam adhibendam esse diligentiam. Lo mateix pot suc- /²⁵-cehir en lo sagr[a]ment del baptisme, pronuntiant en castellà /²⁶ ego te vaptiso, en lloch de ego te baptiso en cathalà, etc. /²⁷ Passim venial, perquè aqueixa, o altra semblant variació de pronun- /²⁸-tia cathalana en castallana en tot sacramental, v(e)g(is) del principi /²⁹ fins a la fi de la missa (excepta consecratió), del principi fins a la fi de la administratió de tots sacraments /³⁰ (excepta forma), del principi fins a la fi de tota professió, benedictió, etc. que passim a sacerdotibus fiunt, són /³¹ <peccat ad minus veniale>^{5d} manats fer-se y pronuntiar-se en cathalà ex rituali Barchinone y tota /³² omissió o mutació de ritu in sacramentalibus si leve ut hec és peccat venial, si grave peccat mortal ita /³³ viniials de sacramentis, q(uestion)e 9, art(icul)o 2, n(umer)o 15, qual mutació passim se fa pronuntiant en castallà: v(e)g(is) Pa- /³⁴-tren nostrum quotidianum etc. Y així, RR. PP. Guardians y demés, attendita vobis et breviario gregi. Any 1718.

Avis del Dr. Coll, prevere
Transcripció: Hug Palou i Miquel

- 1 L'any 1716 els caputxins van celebrar el capítol provincial al convent de Mataró. Llegiu: Valentí Serra, *op. cit.*, pàg. 96. Possiblement el prevere Coll, encara que escrigui l'avis l'any 1718, fa referència a aquesta trobada en la qual es va insistir a prosseguir les "rogatives" a favor de Felip V. L'any 1714, es celebrà capítol provincial al convent de Sant Celoni. L'any 1717 al convent d'Arenys de Mar.
- 2 a sovint, interlineat.
- 3 b <...> ratllat.
- 4 c [...] mot de 6 lletres no llegit.
- 5 d <...> ratllat.

«Fuese y la hizo otra vez, y volvió con lo mismo al r. p. guardian postándose y diciendo en catalán: "Sea por el amor de Dios" sin deparar que faltaba a la orden que tienen los estudiantes de hablar siempre en castellano o en la latín; pero el r. p. guardián, que nada dejaba de advertir que perteneciese a su oficio, queriéndole imprimir en la memoria la orden referida le mandó por tercera vez que fuese a hacer la disciplina, hasta que por último cayó en la cuenta el estudiante y dijo en castellano: "Sea por el amor de Dios", y entonces el padre Guardián dijo: "Ahora sí, ¡Vaya con Dios!"».

Encara que en aquella època el castellà fos desconegut per bona part dels catalans, aquest text mostra que per tal que Catalunya fos assimilada a la *lengua de Castilla*, primer calia ensenyar-la, introduir-la a l'escola, al púlpit, en la doctrina cristiana, en les disposicions municipals i de govern, en l'administració oficial, civil i contenciosa. L'escola primària i les pràctiques religioses eren en aquell moment, majoritàriament, en mans de convents i d'ordes religiosos. ■

- 1 Aquesta actitud no era unitària ni compartida per tothom. A voltes es corregia. El concili provincial de la Tarraconense de l'any 1727 determinava que la predicació s'havia de fer en llengua catalana.
- 2 Basili de Rubí, *Els caputxins a la Barcelona del segle XVIII. Aproximació historicobibliogràfica*, Barcelona, Caputxins de Sarrià, 1984. Especialment: capítol 143. «Felip V i la llengua catalana», pàg. 244 i seg., i el cap. 144. «Els caputxins i el problema de la llengua», pàg. 247 i seg. Ambrós de Salades, *Una curiosa controversia sobre el uso del idioma catalán en la predicación durante el s. XVII*, «Estudios Franciscanos», 21, 1918, pàg. 384-400. Joan Bonet i Baltà, *L'església catalana de la Il·lustració a la Renaixença*, Barcelona, Abadia de Montserrat, 1984. Francesc Ferrer i Gironès, *La persecució política de la llengua catalana. Història de les mesures preses contra el seu ús des de la Nova Planta fins avui*. Barcelona, Edicions 62, 1988. Valentí Serra de Manresa, *Els caputxins de Catalunya, de l'adveniment borbònic a la invasió napoleònica: vida quotidiana i institucional, actituds, mentalitat, cultura (1700-1814)*, Col·lecció Sant Pacià-Facultat de Teologia de Catalunya- Editorial Herder, 1996.
- 3 Universitat de les Illes Balears. Departament de Filologia Catalana. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. També trobem unes notes anecdòtiques sobre l'ús polític de les diverses pronúncies del llatí (espanyola o romana) en èpoques recents (s. XX) en aquesta aportació d'Albert Manent, "Notes sobre un segle de romanitat en l'Església catalana", *Miscel·lània en honor del cardenal Narcís Jubany i Arnau*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992, pàg. 383-390 [en especial les pàgines 385-386 i 388; apartats: "La pronúncia romana del llatí i el plet de les casulles gòtiques" i "1936-1939: desfeta de l'església catalana" (fragment)]. Agraïm a Narcís Figueras la coneixença d'aquests llibres i d'altra bibliografia sobre aquest tema.
- 4 *La pronúncia llatina... op. cit.*, pàg. 181.
- 5 Antoni Maria Alcover, *La pronúncia llatina entre catalans*, «Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana», Tom. IV, maig-juny de 1908, núm. 4, pàg. 49-51.

Sobre l'exportació d'escombres

Agustí M. Vilà i Galí

En el número 17 dels *Quaderns de la Selva*, publicació del Centre d'Estudis Selvatans de Santa Coloma de Farners, publicava, en l'apartat de "Notes i aportacions", un text sota el títol de *Moviment del port de Lloret*.

Entre els diferents temes tractats n'hi havia un sobre l'exportació de productes del boscos de Lloret l'any 1859 en què destacava la considerable quantitat d'escombres procedents dels nostres boscos que s'embarcaven a la nostra badia vers el port de Barcelona, a càrrec dels patrons lloretencs Josep Bandrich i Antoni Maria, ja esmentats en altres treballs publicats.

Segurament el lector degué creure, així com el mateix autor de l'article, amb prou fonaments de causa, que aquelles escombres anaven destinades a la neteja dels carrers de la ciutat comtal, a l'alimentació dels forns de coure pa –com tots els que tinguin una edat avançada deuen recordar–, o a fer d'encenalls per encendre els fogons de carbó vegetal, que en temps passats era l'element calefactor per a les nostres cuines. També aquell residu procedent de llenya cremada obtinguda en els forns de pa, que en diem carbonent, era emprat com a element calefactor d'aquells brasers amb què en temps de fred intentàvem temperar la baixa temperatura de les nostres llars, quan encara els mitjans moderns de calefacció es trobaven més enllà de l'horitzó.

La fragata voladora, del text inèdit de Juan José Garriga Calonge

Imatge d'Albert I de Mònaco, conegut amb el sobrenom de "El príncep navegant".

Procedència: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/>

L'exportació d'escombres així com la de carbó –que també sortia en quantitats considerables vers Barcelona i València– es pot ben dir que era un procés integral de l'explotació del bosc i a la vegada un mitjà per mantenir els nostres boscos nets. Se n'obtenia un resultat que beneficiava tant els bosquetans com els traginers i els patrons del nostres llaguts i barques de mitjana, ultra, com veurem tot seguit, de l'aprofitament en la càrrega dels nostres vaixells d'altura.

He passat tres anys amb aquestes creences fins que fa uns dies el Sr. Manuel Calonge Garriga, recentment traspassat, veí de Lloret des de fa molts anys, coneixedor de la meva afició pels temes de la navegació a vela i pel fet que ell també estava emparentat amb navegants, capitans de grans vaixells, els famosos clípers, assidus de les travessies transoceàniques en el transport del te, dels guanos de les costes occidentals d'Amèrica del Sud, del carbó, del cotó, etc., va tenir la gentilesa d'oferir-me un exemplar del llibre *La fragata Voladora*, que havia escrit un seu nét, Juan José Garriga Calonge, descendent d'un conegut navilier i armador, Ramon Ribas i Foix, besavi del meu veí. Ramon Ribas solia dir: "Torre, barco i dona, lo millor de Barcelona".

La flota de l'armador Ramon Ribas estava formada pels clípers Favorita, Boa i Bella Juana, anys més tard amb el nom de Voladora.

Un d'aquests vaixells, el Bella Juana, nom de l'esposa de l'armador Ramon Ribas, va portar embarcat, com a primer oficial, Josep Ricart i Giralt, que més tard esdevindria un reconegut home de ciència: fundà a la ciutat comtal un observatori astronòmic i el Refugi Naval de Barcelona, catedràtic de l'Escola de Nàutica de la mateixa ciutat, fundador de la Revista de Marina i del Fomento de la Marina, publicà gran nombre d'obres sobre navegació i sobre la marina espanyola i la catalana.

Ricart i Giralt, quan el servei a bord li ho permetia, solia escriure incidents de la seva navegació, entre els quals l'autor del llibre esmentat en reproduïx un que Ricart i Giralt dedica a l'Exm. Sr. Ramon Estrada, vicealmirall de la Reial Armada Espanyola, el seu antic i vell amic.

"A Barcelona vam embarcar bótes de vi per a l'Havana. Aquest carregament en estibar-lo deixa buits que convé omplir amb objectes menuts per donar solidesa a l'estiba.

Carta nàutica de la illa de Cuba.

Any: 1866. Procedència: SdAMLLM - Fons Ball-Ilatinas (st. 92.4.18). Autor de la fotografia: Lluís Riera.

“Es va optar per omplir els buits de les curvatures de les bótes amb escombres de bruc, que es van comprar a Lloret de Mar a un preu molt econòmic.

“En arribar a l’Havana es van descarregar les bótes. Com que les escombres de bruc feien nosa, vam mirar de vendre-les, i aquest fet vulgaríssim, pedestre, va originar un incident que mereix ser relatat.

“Un dia festiu vaig embarcar en un bot del vaixell amb el tercer oficial, Ramon Garrut i Planas, i quatre mariners; i ens vam dedicar a recórrer la bonica badia havanera per mirar de vendre les escombres als vaixells allà fondejats. Entre altres accions infructuoses ens vam dirigir cap al vaixell de guerra Blasco de Garay, que era un vapor de grans rodes de paletes. Al peu de l’escala ens va rebre el contramestre de guàrdia i, assabentat de la nostra proposició, ens va fer pujar perquè féssim la petició a l’oficial de guàrdia. Aquest es trobava llegint al pont assegut en una butaca de lona; era un jove aproximadament de la meua edat, de cara riallera i amb una pronunciació que em va semblar basca. Tot seguit li vaig exposar l’objecte de la visita, va fer cridar el contramestre, el qual es va presentar amb gran respecte i admiració, perquè, si no ho vaig entendre malament, li donà el tractament d’Altesa.

“Aquell jove oficial de 20 anys era el príncep de Mònaco, agregat aleshores a aquell vaixell de guerra.

“Josep Ricart i els seus homes van poder vendre uns centenars d’escombres perquè, segons comentaris del contramestre que els va atendre, eren molt millors i molt més econòmiques que les que es venien a l’arsenal de l’Havana.”

Aquell jove oficial del Blasco de Garay esdevindria el príncep Albert I de Mònaco, navegant i oceanògraf, organitzador d’expedicions per mars i oceans amb la finalitat d’estudiar els corrents marins i la fauna abissal. Fundà el Museu d’Oceanografia de Mònaco, l’Institut Oceanogràfic i el Museu de Paleontologia Humana de París. Va promoure la publicació de mapes batimètrics entre els quals el del mar dels Sargaços.

El món és petit; tan petit que les nostres escombres, que van servir perquè el nostre vi arribés en bon estat a l’Havana, van anar a raure a mans del futur cap d’Estat de Mònaco.

Arribats aquí ens hem de preguntar com falcaven els carregaments que calien assegurar de tornada a la Península. Ni més ni menys que amb dogues per a bótes, de les quals se’n portaven quantitats importants dels ports de la costa est dels Estats Units. ■

Joan Passapera (pare) i Joan Passapera (fill), exemple de l'esperit emprenedor dels lloretencs

Carles Macià Aldrich

La població de Lloret al llarg dels segles ha conegut diferents etapes, i ha passat d'èpoques d'esplendor a altres de profunda recessió econòmica. En cada moment l'esperit lluitador i emprenedor de la seva gent va permetre remuntar el vol amb noves activitats que creaven de nou benestar.

Inicialment els primers lloretencs, instal·lats a la costa a començaments del segle XIV, van tenir el seu principal mitjà de subsistència en el mar, el qual els permetia proveir-se d'aliment.

Amb el temps, l'activitat d'algunes de les barques de pesca es va anar complementant amb el transport de mercaderies que mitjancers forans adquirien a Lloret i havien de situar al principal mercat de la zona, la ciutat de Barcelona.

La incorporació en aquests viatges d'algun producte adquirit directament per part del patró –el qual així afegia al preu cobrat pel transport el benefici obtingut per la venda directa de la seva mercaderia– els va anar convertint lentament en comerciants, circumstància que va ampliar la possibilitat de negociar dels lloretencs, els quals van començar a comerciar amb ports cada vegada més llunyans, com els de Tarragona i València, i va arribant fins i tot a portar les seves mercaderies a ports de la costa andalusa.

Aquesta major activitat mercantil va ser el motor que en aquells anys va impulsar el desenvolupament de les indústries locals, en créixer d'una manera important la demanda dels seus productes.

De les activitats mercantils realitzades durant els segles XV, XVI i XVII, trobem abundant documentació en els fons notariaus de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Allà localitzem un bon nombre de contractes d'assegurances marítimes realitzades, d'una banda, per mercaders i patrons lloretencs i, per una altra banda, per homes de negoci de la ciutat comtal, contractes mitjançant els quals aquests últims asseguraven les mercaderies amb què comerciaven els primers.

Durant l'estudi d'aquesta documentació ens va cridar l'atenció l'esperit negociant demostrat pels membres d'una de les famílies més antigues de Lloret, els Passapera, a qui ja trobem dedicats al comerç marítim des de principis del segle XV.

Joan Passapera, mercader de Lloret, en evident afany d'ampliar els límits de la seva activitat mercantil i elevar al màxim les possibilitats del negoci familiar, va desplaçar el seu fill, del mateix nom, a la zona del llevant espanyol; de fet, va instal·lar la seva residència a la ciutat de València.

Una vegada allà, Joan Passapera fill competia amb els importadors locals rebent les mercaderies remeses pel seu pare des de Lloret, distribuint-les a continuació entre els comerciants al detall de la zona de Llevant. D'aquesta manera, la família Passapera aconseguia quedar-se amb un major percentatge del benefici de l'operació.

Imatge d'una petita embarcació de pesca que figura a l'entrada principal de l'església de Sant Romà.

Procedència: SdAMLLM Autor: Lluís Riera.

En ocasions van arribar a utilitzar per al transport de les mercaderies els serveis de membres de la saga familiar dedicats al comerç marítim, com és el cas del patró Bernat Passapera.

Entre desembre de 1579 i setembre de 1587 trobem, als llibres que conserven el protocol del notari de Barcelona Pere Sabata, 16 contractes d'assegurances marítimes concertades entre Joan Passapera pare i homes de negocis barcelonins, pactes mitjançant els quals aquests últims

adquirien el compromís d'assegurar el valor de les mercaderies adquirides pel primer per ser remeses al seu fill, Joan Passapera, ciutadà de la ciutat de València.

A la taula que presentem a continuació relacionem la informació extreta d'aquests documents, en els quals trobem la data del viatge, el nom i tipus d'embarcació emprada en el transport, el seu patró, la càrrega transportada per compte de Joan Passapera i els ports d'origen i destinació de la mercaderia. ■

Llibre	Data	Embarcació	Patró	Càrrega	Origen	Destí
457/42	02/12/1579	Sagetia Santa Maria i Sant Elm	A. Torres (Arenys)	Avellanes, nous i altres fruits secs	Lloret	València
457/43	05/06/1581	Nau Verge Maria de Montserrat	M. Bendrich	Ferro, claus, fil de ferro, paper i fusta	Lloret	València
457/43	30/12/1581	Barca Santa Maria i Sant Cristòfol	Bernat Gros	300 quintars de ferro, 50 quintars de verguellina, 10 caixes i 4 barrils claus, 22 massos de fil de ferro, 20 costals talladors i 40 costalers	Lloret	València
457/44	09/05/1584	Sagetia V. del Roser i Sant Romà	Bartomeu Bandrich	Ferro axí ab verga com ab plata, fil de ferro, claus, vergalina culleres defusta, cercols, portas i fulles de espases	Lloret	València
457/44	28/11/1584	Sagetia V. del Roser i Sant Romà	Bartomeu Bandrich	2 bales de pals de ferro, balonet de cerres 6 caixes de acer, 10 saques de avellanes, 50 sacs de castanyes, balonet de agulles de cap, 1 barril de arengades, 6 grosses i mitja culleres de fuet, 5 parells de rems	Lloret	València
457/44	05/01/1585	Sagetia Santa Maria - Sant Cristòfol	J. Viader (Malgrat)	Ferro i claus	Lloret	València
457/44	07/06/1585	Sagetia V. del Roser i Sant Romà	Bartomeu Bandrich	260 quintars ferro, vergalina, 56 gorbos, 8 caixes de claus, 2 balons de fil de ferro 15 massos pesants, 5 robes, 23 barrils de sardines plens de farrica de pes de 85 quintars, 16 faixes de pales de fusta, 24 dotzenes de pales, 48 costals de pots de pases, 22 trossos de boix i una carga de renols ab sos rodells i 25 costals	Lloret	València
457/44	12/09/1585	Qualsevol barca		Llana de tisora fina	València	Barna
457/44	04/12/1585	Sagetia Sta Maria i Sta. Cristina	Rafel Garriga	Castanyes, avellanes, fusta	Lloret	València
457/45	09/05/1586	Sagetia V. del Roser i Sant Simpli	Bernat Passapera	341 quintars ferro, 26 caixes de claus, 2 caixes de ferradures, 7 quintars fusta, 11 massos de fil de ferro, 2 cargues de sedassos, 12 dotzenes escudelles fusta, 2 caixes de pi bord, 24 costals pots de pases, 1 taula de noguera de tisora, 15 dotzenes i 10 camatimons de fusta	Lloret	València
457/45	06/09/1586	Sagetia V. del Roser i Sant Simpli	Bernat Passapera	310 quintars ferro, 14 caixes de claus, 18 dotzenes de pales de fusta, 1 caixa de fusta de pi ab sa tanca, 81 ànimes de fil de ferro, 6 massos, 2 sacs de nous, 6 taules de fusta de pi, 6 dotzenes de cargols bons y estanyats, 5000 claus	Lloret	València
457/45	04/12/1586	Barca Santa Maria	Bernat Loren	95 sacs de castanyes, 20 dotzenes y nou camatimons de fusta, 28 dotzenes y 4 bolos, 1 bota, 2 barrils plenes y 10 carretades de arengades	Lloret	València
457/45	31/01/1587	Sagetia Mare de Déu del Roser	Bernat Passapera	165 quintars de ferro, 16 caixes de claus 1 caixa de ferradures de pes 3 quintars, 1 caixa de frontisses, 9 taules de fusta de de pi un costal de gavetes de fusta	Lloret	València
457/45	15/06/1587	Sagetia Mare de Déu del Roser	M Teixidor (Blanes)	406 quintars de ferro, 34 caixes de claus, 1 caixa de ferradures, 58 dotzenes y quatre ferradures, 27 massos de fil de ferro de pes 4 quintars y 69 lliures, 4 barrils de ferrissa en que y ha 2 quintars	Lloret	València
457/45	14/07/1587	Qualsevol barca		Llana fina de tisora valenciana	València	Barna
457/45	15/09/1587	Sagetia Santa Maria i Sant Elm	B. Bosch (Sitges)	408 quintars de ferro, una caixa de claus de ferrar, 8 massos de fil de ferro, 1 barril de ferrissa, 4 dotzenes y 11 camatimons de fusta, 4 costals de gavetes de fusta, 30 costals de pases, 8 culleres grosses, 8 dotzenes escudelles de fusta, una caixa de aumanes	Lloret	València

El reciclatge

Laura Codina i Pena

L'objectiu principal que em vaig plantejar en fer el treball d'investigació va ser seguir l'evolució del reciclatge a través dels anys a dins el meu municipi. La conclusió que n'he tret en aquest punt és que queda molt per fer, no tan sols en l'àmbit del meu poble sinó en els pobles veïns, al país i també a l'Estat.

Tenim promulgades diferents lleis i no són dolentes. El que passa és que costa molt posar-les en pràctica ja que no és tan sols un problema de diners, sinó que es necessiten infraestructures, dotació humana i planificacions. Però crec que també és un problema d'educació, perquè cal ensenyar als nens d'ara i sobretot als adults el que s'ha de fer, com ho han de fer i el per què han de fer-ho.

Un altre dels objectius del treball era comparar dos municipis veïns de signe polític diferent (Blanes i Lloret). La veritat és que no hi he trobat gaire diferència. De fet, les principals lleis d'obligat compliment no són municipals sinó d'àmbit de país, les infraestructures d'ambdós pobles es varen iniciar més o menys al mateix temps i la dotació és la que obliga la llei. Crec, com a conclusió, que tots dos municipis, independentment del color polític, necessiten més programes d'educació i conscienciació del poble i més infraestructures.

Acte per a l'entrega del premi Sesmond.
10 de març de 2009. Autora: M.A. Comas.

D'altra banda, com a activitat pràctica del treball de recerca, vaig elaborar sabó reciclant oli de cuina reutilitzat i també vaig poder fer paper reciclat. Finalment, i aprofitant la temporada d'estiu, vaig procurar realitzar activitats de reciclatge amb els nens del casal d'estiu del Pompeu Fabra; i us garanteixo que va ser una gran experiència.

El treball de recerca el vaig haver de fer durant el segon curs de batxillerat, i després de tot el llarg procés d'elaboració, puc assegurar-vos que vaig aprendre un munt de coses. ■

Entrega del premi al millor treball de recerca a Laura Codina i Pena.

10 de març de 2009.
Autora: M. A. Comas.

De la fragata Blanca Aurora i el seu mascaró

Mercè Torrellas i Buixeda

El ric i interessantíssim fons de més de tres mil imatges del fotògraf lloterenc Emili Martínez i Passapera, actualment dipositat al Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar, conté un bon nombre de fotografies en diferents suports sobre temes mariners d'aquelles embarcacions que intrèpidament creuaven l'Atlàntic i dels seus valents capitans. Entre elles hi figura mitja dotzena d'imatges referides a l'armador lloterenc Silvestre Parés i Moré, capità de la fragata Blanca Aurora, juntament amb la seva filla Maria, la qual serví d'inspiració per a la realització del mascaró de proa que portava l'embarcació. Cal tenir en compte que durant el segle XIX i principis del XX, les embarcacions mercants s'acostumaven a decorar amb mascarons que reproduïen escuts, aus, peixos, figures mitològiques i fins i tot les figures de l'esposa o filla de l'armador o capità, com és aquest cas.

Aquella preciosa escultura, actualment dipositada al Museu de les Reials Drassanes de Barcelona, conegut també com a Museu Marítim, fou obra de l'artista Francesc Pasqual i Granés, el qual va néixer a Tordera el 3 de febrer de 1834 i, malgrat que no es coneixen gaires dades de la seva vida, se sap que aviat va anar a viure a Lloret de Mar i va destacar professionalment com a escultor tallista especialitzat en imatgeria religiosa i en mascarons de proa. Va ser conegut amb el sobrenom d'Ulls menuts per la forma que tenien els seus ulls, i val a dir que la seva producció com a escultor fou molt abundant. Segons fonts orals, moltes de les esglésies dels nostres voltants mostraven escultures seves, però malauradament la major part d'aquestes van desaparèixer durant la Guerra Civil.

Maria Parés, la seva filla.

Procedència: SdAMLLM.
Fons: Martínez-Passapera.
S.T. 300.014.020.
Autor: Emili Martínez Passapera.

El capità i armador Silvestre Parés.

Procedència: SdAMLLM.
Fons: Martínez-Passapera.
S.T. 300.014.020.
Autor: Emili Martínez Passapera.

Com a escultor de mascarons de proa adquirí renom esculpint diversos exemplars que van sortir de les drassanes d'Agustí Pujol de Lloret de Mar. La seva obra més coneguda és el mascaró esmentat anteriorment, que va realitzar per a la corbeta Blanca Aurora, construïda a les drassanes de Lloret el 1848 i que representa la imatge de Maria Parés, filla de Silvestre Parés, amb un vestit de ratlles verdes i blanques d'encaixos i volants i amb un ventall en una mà, mentre que amb l'altra es recull la faldilla.

La fragata Blanca Aurora.

Procedència: SdAMLLM. Fons: Martínez-Passapera. S.T. 300.075.023.
Autor: Emili Martínez Passapera.

Explica l'autor lloterenc Agustí M. Vilà i Galí que Silvestre Parés va vendre la corbeta Blanca Aurora el 1862. Aquesta canvià de nom posteriorment pel de Tres Hermanas. Posteriorment passà per unes quantes mans fins que fou trossejada a Rio de Janeiro l'any 1883. El capità Parés s'havia reservat el dret de rescabalar el mascaró, sens dubte per la devoció que sentia per la seva filla, que anys enrere havia mort. Diu la llegenda que en morir jove el seu pare la va voler tenir sempre present en les travesses, motiu pel qual va fer esculpir el seu retrat en forma de mascaró de proa. Aquest fou gelosament guardat pels descendents de Parés per passar finalment a enriquir el Museu de les Reials Drassanes de Barcelona, del qual és una peça cabdal.

Acabem amb el que afirma l'autor Vilà sobre la imatge:

Jo crec que realment aquesta figura té quelcom difícil d'explicar, una certa fascinació, una força d'atracció, que quan hom hi és a la vora, en el lloc que ocupa en el Museu de les Reials Drassanes de Barcelona, sembla talment que us atreu, de tal manera que us quedaríeu allà contemplant-la hores i més hores. ■

FÀBREGAS I BARRI, Esteve: *Lloret de Mar*.
Ed. Selecta. Barcelona, 1959.

VENDRELL I FÀBREGAS, Salvador: *Tordera, arrels d'un poble*.
Ajuntament de Tordera, 2005.

VILÀ I GALÍ, Agustí M.: *Les nostres veles 1*.
Confraria de Sant Elm de Lloret de Mar. Lloret de Mar, 1984.

VILÀ I GALÍ, Agustí M.: *La marina mercant a Lloret de Mar. s.XVIII i XIX*.
Ajuntament de Lloret de Mar. Lloret de Mar, 1992.

Edició i coordinació: Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar.

Redacció: C. Josep Lluhi, 24, 1r - Tel. 972 368 457 - Fax 972 373 181 - a/e: arxiu@lloret.cat - www.lloret.cat/arxiu.

Consell de redacció: M. Antònia Batlle, Joaquim Daban, Joan Domènech, Jordi Padilla, Ignasi Riera i Agustí M. Vilà.

Assessorament lingüístic: Oficina de Català de Lloret de Mar.

Impressió: Arts Gràfiques Cantalozella, SA. Tiratge: 1.200 exemplars. Dip. Legal: Gi-1.417/2003.

Amb el suport de:

Diputació de Girona